

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/3 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Los von Ungarn.

Budapest, augusztus 24.

(v.) Ausztria bércéiről és völgyeiből üvöltve, süvöltve hangzik felénk egy zord fenyegetés: ha meg nem jó a jobbik eszünk, hát akkor Ausztria válópert akaszt a nyakunkba és reánk szózza — a perszonál-uniót. Reszkess, magyar, mert ficánkolásaidért szörnyen fogsz lakolni: Ausztria megvonja tőled minden eddigi jótéteményét. Ha eddig éltélháltál a név szerint közös, valójában *egységes* hadseregért, ha szerelmes voltál a fekete-sárga zászlóba, a Gotterhaltába, a kétféjú sasba, no hát immár nem fogod sokáig élvezhetni ezt a tengernyi gyönyörűséget. Az osztrák katonai szervezet kivonul Magyarországból, amely oly háládatlannak és illedetlennek bizonyult; s a magyar nemzet, melyet kérelmetlenül cserben hagy, ám lássa aztán, hogyan boldogul a nemzeti trikolórral, a magyar himnuszszal, a magyar címerrel, a magyar tisztekkel és a magyar vezényszóval. Hah, még csak ezentul bűnhődni meg ez a megátalkodott náció a multat s jövendő. *Los von Ungarn*, aki áldója van ennek a rebellis országnak, ha nem tudta a közösség áldásait megbecsülni. Amig csendesen viselte magát, Ausztria nagylelkűen tűrte, hogy Bécsben csinálták, sőt Bécs csinálta Magyarország számára a külügyi és a hadügyi politikát. De ha Magyarországnak félszkelődni tetszik, akkor vége a barátságának: akkor csináljon magának külön nemzeti külpolitikát és külön nemzeti hadügyeket. Eddig csonka szuverénitását építse ki magának teljessé — büntetésből.

S ha csupán eddig volna! De jön még amugyabbul is. A *Los von Ungarn* még retentőbb kárhazatot is hordoz méhében: s hogy mi ez a kárhazot, azt önök nem találják el soha. Az osztrák bosszúnak ezt a pokoli fajtáját igazán valamely ördög sugall-

hatta; emberi agyvelőben ekkora kegyetlenség meg se foganhatna. Arról szól ugyanis a fenyegetés, hogy Magyarország — se szó, se beszéd — ki fog egyszerűen dobni a közös vánterületből. Igenis, jól tessék megérteni: a közös vánterületből. Vagyis: elesünk a boldogulás legbiztosabb eszközeitől, s faraghatjuk már magunknak s minden pereputtyunknak a koldusbotot. Megszűnik ránk nézve az a ki-mondhatatlan szerencse, hogy kitűnő lisztünket s elsőrangú marhánkat potom áron legyünk kénytelenek az osztrák szomszédunk átengedni. S vége szakad egyszersmindenkorra annak a tökéletes boldogságnak, hogy Ausztriának silány iparát drága pengézen kelljen fogyasztanak. Így szól a tragikus hangon felénk harsogott fenyegetés. Látható ebből, hogy a „*Los von Ungarn!*” jelszó véresen komoly dolog. Nem viselkedtünk békétűrően és tisztességtudóan, tehát ki fogunk minden közösségből akolbóllatni. Hogy ilyen szörnyen kelljen lakolnunk azért a kis megtévelyedésért, amely mostanában jött a rovásunkra, ugyan ki hitte volna? A csonka államiság fájdalomosan megalázó és sokszor vajmi nehezen elviselhető állapotából feldobni a teljes állami függetlenség és a tökéletes nemzeti szuverénitás magasságába: — ah, mely kemény megtorlás! És a gazdasági gyarmat-exisztencia hitvány tengődéséből egy minden anyagi javával szabadon rendelkező nemzet sorsára jutni: — mely keserves bűnhődés!

Igazán érthetetlen, hogy a kiadott jelszó nyomán nem támad egyetemes fogvacogás a Kárpátoktól le az Adriáig. A magyar, ugy látszik, sehogysem akar reszketni. Minden jel arra vall, hogy az anárkia ütötte fel bozontos fejét ebben a bolond országban. „Ni dieu, ni maître” — nem imponál ennek a népnek már semmi, még az se, ha a függetlenséggel és a szabadsággal fenyegetik. Semmi kétség, valamelyikünk itt megbolondult: vagy a fenyegetődző Ausztria, vagy a meg-

nem ijedő Magyarország. Itt az a furcsa eset fordul ugyanis elő, hogy a porcoláb mérgesen rivall rá a börtönében békélenkedő rabra: viselkedjék nyugton, mert máskülönben kidobják a fogházból! Hát kettesük közül, melyiknek ment el inkább az esze? A porcolábé-e, aki ilyen módon akarja rabját megijeszteni? Avagy a rabé, ha megjedve a fenyegetéstől, megjuhászodna és elugrana a büntetésképpen reá szabandó szabadság mellől?

A válság.

Budapest, augusztus 24.

A királyi kihallgatás a mai nappal körülbelül befejeződtek. Holnap a király pihen s holnapután utolsónak fogadja *Darányi* Ignácot. A *jelmagyarázó*kból azt következtetik, hogy *Darányi* kapja a megbízást.

Ma három politikust fogadott a király.

Legérdekesebb volt mindenesetre *Széll* Kálmán kihallgatása. Minő vizontlátás lehetett ez a király és a volt miniszterelnök között! Alig két hónap telt el azóta, hogy *Széll* Kálmánt felülől elejtették s akkor azt hitték, hogy elég öt elejteni s az első erőlyes kéz nyomban rendet fog csinálni. Hol van az erőlyes kéz? Hol van a rend? Az események végtelenül gyorsan és végtelenül szomorúan igazolták *Széll* Kálmánt s akik öt félretolták és félretolni segítették, azokat mind utólrta már a nemezés. De nem hisszük, hogy maga *Széll* Kálmán is örülne ennek az elégtételnek. A zsilip volt ő, mely a fenyegető árral szemben akkor teljesíti legjobban kötelességét, ha meg se mozdul. A zsilipet félretolták, az ár elöntött mindent — hát mit mondhatna a zsilip? Ha nem tolták volna félre...

Érdekes lehetett gróf *Tisza* István kihallgatása is. Ő az, aki már megpróbálta azt, amit — ugy látszik — újból meg szeretnének próbálni. Ő volt az erős kéz, engedmények nélkül. S az az erős kéz még a kilincset se tudta ugy meg-

TÁRCA

Egy ember a gyárban.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: *Thury Zoltán*.

A Granichék-féle gyertyagyárban nemrégiben sztrájk volt. Béremelést követeltek a munkások meg egy bizonyos Kulitz nevezetű felügyelő elbocsátását. De azonnal. Az a baj azonban a gyertyagyárral, hogy ott nem egymagában dolgozik a munkás, hanem a feleségével egyetemben. Olyiknak még a felesége és az anyja, vagy az anyósa is a gyárban van alkalmazásban. Az igazgatóság tehát azt mondta, hogy: hát jó, csak renitenskedjétek. Annak azonban, aki sztrájkol, minden pereputtyát kidobják a gyárból. Erre a híre éhes asszonyokkal, lányokkal telt meg az utca a nagy, komor, füstös épület előtt. Sováron bámultak a kapura, ami előtt aranysoinoratu portás állott. Várták, hogy már dobják ki a bennlévőket és ők belülikerüljenek. Az éhes ember nem szolidáris a jóllakottal. Benn pedig megjedtek és a sarkukra állottak az asszonyok. Akkor történt, hogy az egyik vezéralakot, bizonyos Dubics nevezetű gyertyaöntőt iszonyuan pofonvágott egy kicsi, vézna, de mérgező asszony, az egyik igáskocsinak a felesége. S leszerelték a mozgalmat. Minthogy azonban időközben mégis kimaradtak némelyek, néhány új munkást fogadtak. Többek között egy Gulyár István nevezetű embert is.

Egy kicsit elhagyatott formájú flu volt.

Olyanforma, akin az első pillantással észre lehet venni, hogy régóta facér. Erős, dagadós izomzatú lábszárain rövid is, meg szük is volt a nadrág, egészen kilátszott alóla a cucos cipő, amit a bőrére huzott fel harisnya hijján. Azonkívül egy nagyon piszkos, nyitott elejű ing fölött két zubony volt rajta, a fején pedig olyan fekete selyem-sipka, amilyet a gépmunkások hordanak. Hanem gyönyörű szál gyerek volt. Az asszonyok eltátották a szájukat, amint a többi jelentkező között megakadt a pillantásuk rajta a csoportban s némelyik mindentéle munkát keresett magának, csakhogy újra meg újra átmenjen az udvaron. Egy kicsit csak ugy a nagyjából kifaragott volt a tórtete. Nem finom, hanem izmos, csupa erő. Az arca azonban szép. Piros, egészséges, szeméi nagy fekete golyósból dús eresz alatt s a szája kicsi és olyan pirosak voltak az ajkai, hogy mintha rögtön kiserkedne belőlük a vér. S fekete, egy kicsit rendetlen, tisztán csak a természetre bizott bajusza volt... Ember, akít se neveltség, se szánalmassá nem tudott tenni a nyomorúság, amiben pedig nyakig gázolt. Ugy látszott.

A direkeionál mindjárt eleintén nem igen tetszett a viselkedése. Rövid feleleteket adott a kérdésekre s ahogy a menyezetet, meg oldalt a falat nézte, amig mondott egy-egy igent vagy nomet, nyilvánvalóan kimutatta, hogy utálja az uraságokat. Eppen csak kényszerűségből áll velük szóba, mert hát másképpen mégse lehet bejutni a munkába. Gőgös s az efféle magunkfajta, ugynevezett burzoának ellenszenves mosolygáé tilt az arcára, amig a munkakönyvét vizsgálták, s aztán rántott egyet a vállán.

— Hát egy hét nem sok, annyi idő alatt

már látják az urak, hogy érek-e valamit, vagy nem. Mit vesztenek? Elecsanak.

Az egyik ur vállat vont s végignézett a többin.

— Igaz. Csakugyan igaz.

— No hát.

Besorozták a többi közé s Gulyár István másnap már beállott a gépházba. Nagyon utolsó embernek. Gépészek voltak fölőtte, meg régebbi fűtők s küldöztek ide meg oda. Ugy bántak vele eleintén, mintha utban lett volna, hanem aztán hirtelen mintha meghódoltak volna neki. Összenéztek a háta mögött s bizonyos tisztelettel szólottak hozzá. Megérezték benne a férfit s mintha valami olyast is sejtettek volna, hogy üldözött emberrel van dolguk, nem valami romantikus alapon üldözöttel, hanem csak ugy közönségesen. Kell hogy valami oka legyen annak, hogy ez az ember így bódorog s a kazán alá fűt és vasakat tisztogat, ha éppen bebecsátják valami gyárba... Egy ilyen ember... S a vele egy nagy füledt csürben, rengeteg kemenéck előtt együtt izzadó emberek önkénytelenül egyesültek az izgató kiváncsiságban, hogy micsoda ember ez a szép figura, akinek a feje köré néha egy-egy kinyitott kemenceajtóból fény ömlött.

Estig kellett várniok. Akkor aztán megtudták. A fűtőházban fölálították egymást az emberek. Ujak jöttek utcai ruhában s egy nagy szekéreny előtt levetköztek s éppen csak egy két nadrágot meg zubonyt vettek magukra, s nap-palisk pedig felöltöztek. Az új ember azonban nem. Annak — ugylátszik — nem volt változtatni való ruhája. Csak ugy ment ki, ahogy végigdolgozta a napot... Talán előbb egynemely zalogházakból kellene hogy összeszeresse a hol-

nyomni, hogy gazdája beléphetett volna a hatalom csarnokába. Ma talán megvallotha, hogy ebben a szituációban az erős kéz nem elegendő; olyan kéz kell, amelyik hoz is valamit.

S az az ékeztollu publicista, a királynak az a régi kedves embere, akit Falk Miksának hívnak; ő se mondhatott mást, mint tizenegyen előtte. Szébben mondhatta, mosolyt is csalhatott a bánatos uralkodó arcára, de ha mondott diagnózist, az a nemzeti engedmények elengedhetetlen voltáról beszélt szintén.

S most már csak Darányi Ignác van hátra. Mesélik ugyan, hogy a király gróf Csáky Albint és gróf Apponyi Albertet másodsorú is fogadja; de ebben vajmi kevés a valószínűség. Eppen gróf Apponyi Albert környezetében hangoztatják, hogy alig várja a válság elintézését, mert elhatározott szándéka, hogy lemond a házelnökségről. Nyilván az udvarnál tapasztalt hangulat konsternálta annyira, hogy az elnöki széket el akarja hagyni. A tapasztalt hangulat s az exponált állás sehogysen mennek össze. Apponyi tehát menni akar s intimusai egyelőre kevés sikerrel kapacitálják, hogy már a nemzeti érdekek oltalma szempontjából is halaszsa későbbre lemondását.

Apponyi különben ma reggel Budapestre érkezett, de még az este visszautazott Eberhardra.

Élénk feltűnést keltett politikai körökben a Pester Lloyd estilapjának egy kétségtelenül illetékes cefolata, mely Lukács László sáncsainak erős emelkedését látszik jelezni. Valamelyik bécsi újság a pénzügyminiszter kihallgatása kapcsán azt írta, hogy Lukács László a teljes negáció álláspontján van s nemzeti engedmények nélkül is vállalkoznék a kibontakozás megkísérlésére. A Pester Lloyd est tendenciózus koholmányának mondja. Ez tehát az első konkrét adat a kihallgatások történetéből. A sok mese között egy pozitív állítás. A sok lében egy falat hus. A Pester Lloyd szükségesnek tartja erősen hangsúlyozni, hogy Lukács László csak nemzeti engedményekkel vállalkozik a kabinet-alakításra. Ha hozzáveszszük, hogy a pénzügyminiszter ugy kihallgatása előtt, mint azóta is mértéktartásra intette a szabadalvúpartot, akkor érthető, hogy politikai körökben a Lukács-kormány lehetőségét mind valószínűbbnek tartják.

(A mai kihallgatások.)

Ma délben egy óraker kezdődött az audienca Széll Kálmán volt miniszterelnök hosszabb kihallgatásával, aki után gróf Tisza István, majd pedig dr. Falk Miksa következett.

Darányi Ignác földművelésügyi miniszter kihallgatása szerda délutánra maradt.

mját. Nem nézett azonban se jobbra se balra, csak ment. Délecegen, de komolyan . . . Majdnem azt mondanám, hogy mint egy király, aki rongyokba öltözött. De hát annyi satnya király van, hogy ez a hasonlat már igazán nem sokat mond. — Mint egy lérfi. Mondjuk így.

A kapuánál azonban várnia kellett. Megtorlódt az ember a szük kijáróban. Egyenkint eresztették ki őket. Előli sok asszony volt meg lány, azután férfiak, legénykéik, akik paksonak lökdösködtek egymást, aztán ujra pár asszony, olyanok, akik megvárták az urukat, aztán megint néhány fiatal leány, akik tátott szájjal bámultak rá a legényre. Különdsen az egyik, egy kicsi, valamieskét hibás vállu, rossz növésű szőke, akinek azonban szelid kék szeme volt. Mosolyogva bámulta a fiut s kilépett az utból, amikor a kis ajtóig jutottak, hogy az menjen előre. Egy kis anyáskodás is volt a viselkedésében. Okvetlenül kis testvérekéi lehettek otthon, különben nem tudott volna ilyen simogató pillantással nézni a fiura. Meg aztán ugy elérmülni . . .

A kis ajtóban tudniillik mindenkit megtagapogatót a portás. A mellét, a derekát, a combját, hogy vajjon nem visz-e ki valamit a gyárból. Ezért jutottak ki csak olyan lassan. Persze nekiment a fiatalembernek is, hanem az messze eltolta magától s azt kérdezte tőle:

Tudsz magyarul is?

A portás egy kicsit gondolkozott s aztán azt mondta:

— Iken.

A fiatal ember komolyan a szemé közé nézett s lassan, nyugodtan mondta neki.

— Hát engem nem szabad megmoztozni. Mert én munkás vagyok és nem tolvaj. Értetted? A portás vállalt vont. Rábámult a fiatal em-

A félhivatalos Budapesti Tudósító közlendői ezek:

Dr. Darányi Ignác földművelésügyi minisztert ő felsége szerdán magánkihallgatásán fogadja. Holnap a felség többek között a segéd- és tanonciaállítást is valósszerűleg meg fogja tekinteni.

Ő felsége a király ma délután 1 órától 3-ig Széll Kálmán volt miniszterelnököt, valamint gróf Tisza István és dr. Falk Miksa országgyűlési képviselőket fogadja, hogy azok nézeteit a parlamenti helyzetre és a kabinetválság megoldására vonatkozólag meghallgassa. Ezzel kimeríti a kabinetben kívüli álló azon politikusok listáját, akik ebből az alkalomból ő felségéhez meghívtattak. Dr. Falk Miksa kihallgatása után azonnal visszatért Ischibe a nélkül, hogy valakivel kihallgatásának tartamáról beszélt volna. Széll Kálmán és gróf Tisza István ma szintén elhagyják Budapestet és ők is a legnagyobb titokban tartják kihallgatásuk tartalmát.

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnököt holnap, kedden délután 1 óraker ő felsége magánkihallgatásán fogadja.

A Magyar Távirati Iroda jelenti: Ő felsége a király holnap déli 12 óraker külön kihallgatásán fogadja gróf Khuen-Héderváry miniszterelnököt. Láng Lajos kereskedelmi miniszter szintén holnap fog ő felsége előtt audiencián megjelenni.

(A „Pester Lloyd“ Lukács mellett.)

A Pester Lloyd estilapja, beszámolván a tegnapi kihallgatásokról, elsősorban konstátálja, hogy Lukács László ugyan a cukorkérdésben az osztrák kormányval folytatott tárgyalásairól is referált az uralkodónak, de ez semmiesetre sem tartott egy teljes óra hosszát. A politikai helyzetről is beszélt a miniszter. S erre vonatkozólag a Pester Lloyd a következőket írja:

Ami ő excellenciájának nyilatkozatait illeti, csak természetes, hogy a miniszter diskrétan hallgat. Ha azonban annak az iránynak illusztrálására, melyben a koronát informálta, egy bécsi újság azt találja fel, hogy a miniszter a teljes negáció álláspontján van s a válság megoldását nemzeti engedmények nélkül is megkísérelné: hát ez tendenciózus koholmány. Aki a miniszter felfogását az utolsó időben megismerni szerencsések voltak, igen jól tudják, hogy a válság békés megoldását óhajítja s meg van róla győződve, hogy a békés megoldás bizonyos mértékű nemzeti engedmények nélkül nem érhető el. Az igazsághoz tehát az ér közelebb, aki felteszi, hogy a miniszter a koronát is ilyen értelemben informálta. Másrészt az is igaz, hogy a szabadalvúpart tagjait már napok óta mérsékleire intette s utalt arra, hogy a többségnek nem szabad a kisebbség szuggesztiójának engednie, hanem rendkívül mér-

sékeltlen kell kívánságait megszabnia. Kihallgatása után is az volt az egyetlen értelme, hogy mértéket kell tartani, különben a válság megoldása nem termelhető. Nyilvánvaló tehát, hogy kihallgatása rendjén azt a meggyőződést szerezte, hogy a korona nem áll ugyan a pusztá negáció álláspontján, de semmiesetre sem hajlandó az ellensék messzemenő követeléseit teljességükben elfogadni.

Az eddigi hírekkel szemben ezek a sorok még egy novumot tartalmaznak. Azt, hogy a korona a nemzeti követelésekkel szemben nem áll a pusztá negáció álláspontján. De ez is csak látszólagos novum. Mert a mi elsőrangú forrásból merített információink szerint a korona a Széll Kálmánnak már kilátásba helyezett engedményeken, és pedig a katonai perrendtartásra, a jelvénykérdésre és a magyar tiszték áthelyezésére vonatkozó engedményeken tul egy hajszálmira sem hajlandó elmenni.

(Apponyi tervei.)

Gróf Apponyi Albert ma Budapestén járt, de este visszautazott Eberhardra.

Ugy vagyunk informálva, hogy az Apponyi-Wekerle kombináció teljességgel kutba esett. Sem Apponyi és Wekerle együtt, sem külön-külön Apponyi vagy Wekerle nem jöhet már számításba. Apponyi nem is titkolja teljes lehangoltságát és jövődö tervei már csak két gondolat körül forognak: vagy átmege az ellenzékké s ebben az esetben leleszi természetesen a házelnökséget, vagy lemond az elnökségről is, a képviselőségről is. Apponyi barátai az előbbi eshetőséget tartják a valószínűbbnek s már csak azon fáradoznak, hogy legalább egy kis halasztásra bírják rá. Hogy az elhatározó lépéssel ne siessen, mert hátha olyan időik jönnék, mikor a nemzet érdeke nagyon is megkívánja, hogy ő üljön az elnöki székekben. Apponyi azonban ugy vélekedik, hogy mikor ő a maga politikáját részletesen kifejtette a korona előtt s a korona ezt a politikát nemcsak nem akceptálta, hanem ellenkezőleg, más politika folytatására szánta el magát, akkor ő mint elnök és mint képviselő egyaránt lehetetlen szituációba jutott, melynek következményeit magára nézve mentül előbb le kell vonnia.

A szabadalvúpartnak ama tagjai, akik Apponyival a multból szorosabb kapcsolatot tartanak, nem csekély megdöbbenéssel vették tudomásul ezt a fordulatot, mely elég világosan elárulja Apponyi kihallgatásának teljes eredménytelenségét.

(A szabadalvú pártkörben.)

A szabadalvú pártkörben még mindig tartognak. De azért a titkolódzásban is van haladás s ma újból arról is volt véleménycsere, vajjon nem kellene-e a pártnak valamelyes vélemény

berre, elfordult s megint ránézett. Kiváncsian, mosolygó, felsőbbeséges érdeklődéssel, mint ahogy az ember a gyerekek némely-mondását lefigyeli.

— Hogy mondod?

— Ugy. Engem nem kutatsz ki. Ha lopni akarék, nem szegődtem volna be hozzátok egy forint husz krajcárra és ha lopni akarok, hát nem lopok fagyut a zubbonyom alá. A mellett, hogy komisz emberek vagytok, hát ostobák is vagytok. Mert aki munkás, az nyilvánvalóan nem a lopásból akar élni. Ha könnyű kenyér kell neki, hát mi a fenének álljon oda tizenegye óra hosszát a kazánokot alá fűteni? . . . Hát minek? Nem mondanád meg? — Aztán elintette az utjából az embert. — Odább! — és lassan kisértált s megindult balra a város felé.

Előbb senki se ment utána, aztán szapora tipegett hallott, ami megszűnt egy-egy perere, aztán ujra megindult, de még szaporábban, mintha be akarná érní. — Hát megállott és várt. A kis, egy kicsit leütött vállu lány jött mögötte s elment mellette és csak messze, tíz lépésre fordult vissza. A szegény kicsi vállába belehuzta a fejét és ugy várta be a fiatal embert. Aztán fölnegett rá s a pillantásával hirtelenében bocsánatot kérve azért, hogy beszél, beszélt.

— Minek csinál effélet? Lássa, hát ha az a szokás és hát olyan szokás, hogy hát amióta van a gyár, azóta mindig csinálják . . . Hát akkor mit akar maga?

— Ki vagy te?

A lány zavarba jött s megint nagyon fél-szeg lett. A feje belesüppedt a puha husba s vállán s onnan mosolygott föl.

— Hát hogy ki vagyok? Mit akar velem? Egy ilyen nyomorékkal?

— Egy? Mind nyomorékok vagytok.

— Miért? Hát lássa, mi türünk. Nem azért, mert nekik van igazuk, hanem hát, mert csak-ugyan történtek lopások.

— Loptál?

— En? Nem. MÉR' gondolja?

— Mert odaszéd magad a tolvajok közé.

— Ők nem tudhassák . . .

A férfi lemosolygott a lányra.

— Hát erodj a pokolba haza.

A lány nézte a fiut és szomorúan próbálkozott meg azzal, hogy hátha meggyőznél olyasmikről, amiket ő nem akar megérteni.

— Hát, — mondta — hát mit akar maga? A portás végigtapogatót minket is. A csuányát nem igen nagyon, de a valamirevalót alaposan. A keblünket meg a szoknyánk zsebébe is belenyul és hát mit csináljak én, hát mit szóljak? . . .

— Ne szólj semmit, te szegény . . .

— Hát akkor maga? . . .

A férfi fölvetette a fejét s mosolyogva nézett le a gyerekre.

— En? En már csak a magam utján járok.

— Maga, magát holnap kiasapják a gyárból. Ki bizony.

— Hát akkor isten áldja meg . . . Hogy hívnak?

— Gusztí.

— Juj de szép neved van. Hát áldjon meg az isten.

S elindult, neki a stófétségnek. A lány nézte. Mikor már messze járt, visszánézett és intett a kezével.

— Szervusz Gusztí.

nyilvánítani. Gróf Apponyi Albert, Darányi Ignác és gróf Andrássy Gyula között támadt a körül vira: tartson-e a szabadelvűpárt értekezletet a válság kérdésében. Nehéz probléma ez, mert kényeszerűség rejt magában a dolog, rádkálthatja ugyanis a várakozó álláspontokra, hogy elhatározzák, merre hajoljanak. Nem esoda hát, hogy tulyom az a felfogás, hogy értekezlet nem kell. Miért nem? A magyarázók hangosan magyarázák ezt:

— A párt magatartásának eldöntése csak konkrét alapon történhetik. Konkrét alapa pedig csak akkor lehet majd támaszkodni, ha a párt előtt lesz a kormányalakításra deignált előterjesztés. Ez előterjesztés körül kell kialakulnia a pártmeggyűződéseknek.

Ebbe a megoldásba könnyű szívvél nyugodtak bele a kicsinyek és nagyok. Ugy gondolkoznak, minek a nyilvánosságra vinni, ami ugyanis tudott dolog, hogy egészség nincs, irányító elv nincs, program nincs, összetartó erő nincs.

Sokan voltak ma a klubban. Es mindenki azt látta meg legelőbb, hogy Széll Kálmán nincs a körten. Kint volt a Park-klubban, ott vacsorázott s ugye lehet, politikai kérdések feszegetése nélkül költötte el estebedjét. Holnap reggel visszaautazik Rátótra. A miniszterek közül ott voltak a klubban gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök, Lukács, Darányi, Wlassics, Flosz miniszterek, továbbá Andrássy Gyula. Tivadar és Sándor grófok, Hegedűs Sándor, Nagy Ferenc, gróf Esterházy Mihály, gróf Hadik János, Sándor Pál, Vörös László, Bedő Albert, Mümich Aurél, Gromon Dezső, báró Dániel Ernő, gróf Tisza István, Bolgár Ferenc, Berzeviczy Albert, Rohonyi Gyula, gróf Bethlen István, Vancsó Gyula, Miklós Odón, gróf Szapáry Gyula és még sokan. A válságról persze sok szó esett, természetesen roppant tartózkodással és erős rezerváltsággal. Csupa kérdéjél itt minden ar és válaszolni senkinek sincs elegendő bátorsága.

(Darányi — miniszterelnök.)

A szabadelvűpárt köréből azt az értesülést kapjuk, hogy beavatott emberek az est során ugy emlegették Darányi Ignác földmívelési minisztert, mint aki egyszerre a miniszterelnöki szék legbiztosabb várományosa gyanánt emelkedett ki a kombinációk ködös köréből. A pártkörből a hír tág gyűrűben terjedt és a politikai világban mind több hívőre talált, hogy a válság Darányi megbízatásával fog megoldódni — egyelőre. A felségnek azzal a szándékkal, hogy Darányi Ignácot bizza meg a kabinetalakítással, függ össze, hogy valamennyi meghallgatott politikus után még gróf Khuen-Héderváry miniszterelnököt is fogadva, még egy nappal később, utolsóának rendelte magához Darányi Ignácot, akit azután az új kabinet megalakításával megbizni szándékozik. Sokan újabb bizonyítékát látják ennek abban is, hogy a felség most közvetlenül Láng Lajos minisztert is fogadja, holott kihallgatás előbb nem is volt tervben, míg Darányi, amely már a király ideérkezése napján eldöntött dolog volt, a sorrend megváltoztatásával utolsóának maradt. Végül figyelmeztették a kételkedőket arra, hogy Darányi miniszter szokatlan határozottsággal munkált azon, a szabadelvűpárt ne tartson pártértekezletet és semmiféle pressziót ne igyekezzék gyakorolni a királyra, mielőtt az új kabinet meg nem jelenik és programjával nem kínálja a pártnak az állásfoglalás helyes alkalmát. Darányi miniszter e buzgólkodását némelyek félreértették: — de most már értik.

(Berzeviczy nyilatkozata.)

A *Fremdenblatt* budapesti levelezője előtt Berzeviczy Albert elmondta véleményét a jelenlegi politikai helyzetről:

A politikai helyzet a legkomolyabb aggodalmakra ad okot. A közvéleményt annyira áthatották a hadsereget illető nemzeti követelések, hogy teljes család és tekintetben a parlamenti helyzetből való kibontakozást lehetlenné tenné. Az országgyűlés feloszlására és az új választások kérdéssé tenné a kormány-parti többséget vagy legalább oly többség kerülne vissza a parlamentbe, amely a katonai kérdésben teljesen intranszignens álláspontra helyezkednék. Felesleges volna most azon tanakodni, mely körülmények okozták e hangulat terjedését, tény azonban az, hogy ma már nem egy obstruáló kisebb-

ség kielégítéséről van szó, hanem egy további alkotmányos kormányzat lehetővételéről és hogy mennél tovább húzódna a válságnak gyökere és minden irányban kielégítő megoldása, annál magasabb árt kellene fizetni a parlamenti béke és rend helyreállításáért.

(Oszták hangok.)

Prágából táviratozzák: Kiojac a képviselőház cseh klubjához levelet intézett, amelyben utal a magyarországi eseményekre, amelyek minden cseh embernek szimpátiáját jelkötik s amelyeknél fogva újra napirendre kerülne a cseh követelések, amelyeknek tárgyalása véget meghívja a cseh képviselőket az augusztus 28-ára kitűzött pártgyűlésre.

Innsbruckból jelentik, hogy Schreabban tegnap a keresztény-szocialisták gyűlésén Schraff képviselő a magyarországi válságról beszélt. Azt mondta, hogy a magyarországi válság nagyon válságos fordulatot vehet. A párt elhatározta, hogy egyetlen fillért sem szavaz meg az önálló magyar hadsereg számára. Budapest most a helyzet tisztázásán fáradoznak ugyan, de semmi kilátás sincs rá, hogy rendet csináljanak, és valószínűnek látszik, hogy a mostani válság perszonálunióval fog végződni, ami különben a legjobb volna. Minden képviselőnek szent kötelessége, hogy a Magyarországgal való kiegyezés megújítása ellen szavazzon.

A *Fremdenblatt* ma esti lapjában gróf Schönborn Frigyesnek, az osztrák közigazgatási bíróság és enökének nyilatkozatát közli, melyben gróf Wadrisky felbívására kijelenti, hogy a közös hadsereg kettéválasztására irányuló törekvéseket és a nemzeti irányban teendő engedményeket ő is veszedelmesnek tartja, amiről alkalomadtán, amikor együtt lesz a Reichsrath, behatárolva fog nyilatkozni.

A *Neue Freie Presse* a Budapestben tegnap és tegnapelőtt leolyt kihallgatások eredményéről beszámolv, jelenti, hogy a kihallgatások holnap véget érnek. A király budapesti tartózkodásának további programját még nem állapították meg. Valószínűnek tartják, hogy a király a már kihallgatott személyiségek egyikét újól meghívja. Azokon az intézkedéseken, melyek a királynak a hadgyakorlatokon való részvételére vonatkoznak, eddig nem változtattak, valószínű azonban, hogy az esetben, ha a válság szombatiig dülőre nem jutna, a király az egyik vagy másik hadgyakorlaton nem fog résztvenni.

(A magyar értékek ellen.)

Anyagi téren próbálkoztak a nemzet megfélemlítésével. A magyar értékpapírok ellen intéztek támadást. A komplottra, mely nem sikerült, rávilágít a *Magyar Távirati Iroda* következő közlése:

A magyar értékeknek az utóbbi napokban tapasztalt lefelé irányuló mozgalmára vonatkozólag feltétlenül hitelt érdemlő oldalról nyert információk alapján konstataljuk, hogy a magyar járadékok és a záloglevelek forgalma a befektetést kereső közönség körében mindenképpen normális maradt és nem mutat kedvezőtlen változást. Egyes spekulánsok részéről a jelen pillanatban fennálló belpolitikai helyzetről szóló pesszimisztikus jelentések alapján kísérlet történt arra nézve, hogy spekulációs papiroknak és járadékoknak forszirozott eladásra által nyugtalanság idézessék elő. Mindazonáltal azok a biankó-eladások, amelyek innen indultak ki, Bécsben és Berlinben könnyedén találtak vevőkre. Az említett operáció támogatására járadékokban keresztül biankó-eladások Bécsben és Berlinben csak pillanatnyilag idéztek elő kedvezőtlen benyomást, mivel az a felfogás emelkedett tulsulyra, hogy minden oldalról a legnagyobb erőfeszítéseket teszik a miniszterválság mielőbbi megoldására és a belpolitikai helyzetnek már néhány nap mulva barátságosabb képe lesz. Ezenkívül a hangulatra az is kedvező befolyást gyakorolt, hogy a mindenfelől beérkező jelentések szerint a magyar aratás eredménye már egy évtized óta nem volt olyan kedvező, mint az idén.

BELFÖLD

A szabadelvűpárt a nemzeti követelésekért A debreczeni szabadelvűpárt ismeretes határozata folytatja diadantúját az országban. Ma Szarvasról jelentik nekünk, hogy az ottani szabadelvűpárt tegnap gyűlést tartott s tárgyalta a debreczeniek határozatát. A gyűlésen jelen volt szabadelvűpárti választók egyhangulag s nagy lelkesedéssel elhatározták, hogy a nemzeti követelések fokozatos megvalósítását szükségesnek tartják, de szükségesnek tartják a gazdasági kérdé-

seknek immár égetővé vált megoldását is. — A halasi szabadelvűpárt egész terjedelmében elfogadta a debreczeniek határozatát.

KÜLFÖLD

A cár Bécsben. A *Neue Freie Presse* szerint II. Miklós cár szeptember végén Bécsbe megy királyunk látogatására. Gróf Lamsdorff külügy-miniszter is elkíséri. A cár öt napig marad Bécsben, s utja valószerűleg a keleti eseményekkel áll összefüggésben. Bécsből Rómába utazik, hova már februárban készült, de utját elhalasztotta, valószínűleg a szocialisták tervezett tüntetése miatt.

Salisbury halála. Londónból jelentik: Salisbury ugyanazon a rapon halt meg, amelyen először választották meg az alsóház tagjává. Már szombatn egész nap nem volt eszméletlen és semmi fájdalmat sem érzett. Pénteken oxgyén beélegzése után valamivel jobban lett ugyan, de senki sem bízott a javulás állandóságában. Egész családja, közte a miniszterelnök s a tengerészeti miniszter is, együtt volt a hatszoldi kastélyban és várta az elkerülhetetlennek látszó katasztrófát. A halálról táviratban értesítették Edvár királyt, aki azonnal igen meleg táviratban tejezte ki részvétét. Sal-sburyt a hatfieldi családi sírboltban három esztendő előtt elhunyt felesége mellé fogják temetni. A kormány díszhelyet ajánlott föl a Westminster-templomban, amelyet azonban a család nem fogadott el. A temetés pénteken lesz.

A „császársziget“. A *Vorwärts*, a német szocialista lapja azt írta e hó 16-iki számában, hogy a császár Spandau mellett, a Pichelswerderszigenen megerősített kastélyt épített magának s az egész sziget teljesen el lesz zárva a külvilágtól. A *Nordd. Allg. Zeitung* ezt a hírt megcáfolta, mire a *Vorwärts* kijelentette, hogy Trotha udvari marsall és Ehdard építész tudtak a tervről; ezt azonban az utóbbiak a lapokhoz intézett nyilatkozataikban tagadták. Erre a *Vorwärts* olyan hangon felelt, hogy szerkesztőjét, Leidot tegnap délután a lakásán letartóztatták s felség sértés miatt törvénszék elé állítják.

A balkáni forrongás.

Budapest, augusztus 24.

A konstantinápolyi diplomáciai köröket a macedon zavarok nyugtalanítják ugyan, de egyértelműleg azt tartják, hogy Ausztria-Magyarország és Oroszország egyetértésének főmunkadása és e hatalmaknak a többi nagyhatalmakkal való összhangzása megnyugtató biztosítéka annak, hogy a mozgalom nem fog politikai bonyodalmaakra vezetni. Kedvezőnek tartják a kölcsön-egyesítésnek küszöbön álló elintézését is, mert ez nyomban kellő pénzt fog a porta rendelkezésére bocsátani, hogy nagyobb haderőket is hosszabb időn át alkalmazhasson.

A macedon bandákban már románok is részt vesznek. Több bandának román ember a vezére, ilyen Koska Sándor, aki egy bolgár bandával Zoperből sietett Krusevo fölmertására.

Egy bécsi lap azt a rémhírt közli, hogy a *Yildiz-kiosk* parancsára (!) a monasztiri vilajetben a törökök megkezdtek a mészárlást s Krusevo környékén 22 falvat prököltek föl. Azokat a macedonokat, akik nem tudtak idejeleni a hegységekbe menekülni, a török katonaság legyilkolta.

Órásk felűnést kelt az a hír, hogy tegnapelőtt délután az orosz flotta szemellettára *Kirkilisszi helység és a part között bolgárok megtámadtak egy nagyobb vadóst, amelyet egészen elpusztítottak*. A kormányzósi épületet dinamittal fölbombantották. *Állítólag háromszáz ember meghalt*. A török családok Konstantinápolyba menekülnek.

Konstantinápoly, augusztus 24.

A külügyminiszter tegnap személyesen tett közlésekkel az osztrák-magyar és az orosz nagykövetségnek a *kirkilisszi* szandzsákban folyó bandamozgalomról. A Fekete-tenger mellett fekvő Vashikóban és az *Istravska* hegységben bandák mutatkoztak. *Két falut kifosztottak és felgyújtottak, sok lakost megölték*. Egy banda, mely *Vizya* és *Midai* közt a Fekete-tenger mellett fekvő *Pinkinél* mutatkozott, fenyegette ezt a helyet, melynek lakossága táviratilag kért segítséget. Egy husz főnyi különítményt küldtek ki a banda üldözésére, *de ez a banda leslő megtámadta és megsemmisítette*. Innét egy zászlóalj, mely az örmény mészárlások idején jött ide Drinápolyból és azóta itt van helyőrségen, és egy lovasszázadot küldtek Vazába. Drinápolyból *Mahis* basa esendörparancsnok egy

„THERAPIA-PALACE“ Dr. Ebers Henrik főorvos szakavatalt vezetője alatt. CIRKVENICÁN, Fiume mellett.

Nyáron tengeri-fürdő. Téli hideggyógyintézet. Egyetlen homokos tengerpart a Quarneróban. — Magyar konyha. — Magyar lelekés. — A tengerpart főnöke Knopp kura.

lovazserezzel Vasilikóba indult. A drinápolyi 3. hadtest területén az első és második kategóriájú redifek mozgósítása megkezdődött.

Konstantinápoly, augusztus 24.

Edít basa tábornok Monasztir utolsóelőtti válija, akit Ahimas kapitány vasuti merénylete után megbízták a drinápolyi vilajet rablóbandái elleni akcióval és aki ezt a feladatot sikerrel végrehajtotta és azóta ezen a vidéken nagy hírnévre ért, most megbízott a keleti vasut konstantinápoly—drinápolyi vonalának őrzési szolgálata felett a paranosokkal és újabb négy zászlóalj bocsátottak rendelkezésére. Ez az intézkedés a legjobb benyomást teszi. Remélik, hogy ezáltal elérik ennek a vasuti vonalnak a biztosítását.

Konstantinápoly, augusztus 24.

Orosz részről kielégítőnek jelentették ki a porta válaszára és várják az ígéretek pontos és rögtön végrehajtását. A szultán köszönetet mondott Miklós cárnak a visszahívó rendeletért, ugyiszintén a porta is az orosz kormányának.

Konstantinápoly, augusztus 24.

Prizrendben a most behívott rediflegénység igen fegyelmezetlen magatartást tanusít. A katonák lövöldöznek az utcákon. A keresztény lakosság nagy aggodalomban van. Az ottani paranosok intervenciát a mutészarifnál. Iteni irányadó diplomáciai körök nézete szerint az albán redifzászlóalj behívása hiba és veszedelmes intézkedés. Ez a legénység mindig racionálisan és hajlammal bír kihágásokra, amire a kruzevói, pristinaei és presovai albán rediflegénység kihágásai példát nyújtanak. Törökország összes őszinte barátainak általános nézete az, hogy a porta ne alkalmazzon Macedóniában albán zászlóaljakat, hanem bocsássa ezeket haza vagy összpontosítsa Albániában.

Konstantinápoly, augusztus 24.

Tegnap délután 5 órakor Szimovjev nagykövet táviratot kapott, hogy a hajórajt visszahívják és értesítették erről a hajórajt parancsnokát. Ma délben Szimovjev nagykövet a Boszporus bejáratánál fekvő Pasalimantba ment, ahol egy torpedóhajó áll a hajórajjal való postaforgalom közvetítése céljából. Délután a hajóraj elindult.

Frankfurt, augusztus 24.

A Frankfurter Zeitungnak táviratozzák Konstantinápolyból, hogy szombaton bolgár felkelők megszállták a Nidia-öblöt 60 kilométernyire a Boszporustól.

Res ecclesiasticae.

(Mesterseges Lourdes Belgiumban. — Civalakodó klerikálisok. — Combes a klerikálizmusról.)

Budapest, augusztus 24.

Pár héttel ezelőtt a belga klerikális lapok agitációt kezdtek Lourdes ellen.

„Miért zárandokoljanak a belga katolikusok Lourdesba?” — kérdezte néhány lap. — „Míg a francia katolikusok meg nem embereltek magukat a pokolba nem kergetik a szabadságharc-kormányt, addig egy fillért se vigyünk át a francia határon.” Vagyis a belga klerikálisok a Boldogságos Szűznek ítatják meg a levét annak, hogy Franciaországban kulturharc van, s a Szűznek a jövedelmét csorbítják.

Ezek folytán a tounay-i püspök több ultramontán képviselővel és történetudós pappal együtt elhatározta, hogy Quaregnon közelében extra belga nemzeti Lourdes-ot alapít, s ezt az új kegyhelyet mult vasárnap számos pap és zárandók jelenlétében föl is szentelte. A belga Lourdes is barlang, melyet négyezerötven kópárkány vesz körül s melynek misztikus félhomályában a Boldogságos Szűznek vadonatúj szobra csillog. A szobor mellett medence van, tele vízzel s e föliratot viselő márványtáblával: „Zárandokok, igyátok e vizet s mosakodjatok meg vele.”

A klerikális lapok természetesen buzgón ütik a dobot ez új bacillus-telep mellett, míg a liberálisok attól félnek, hogy ez a „simili”-Lourdes csak simili-csodákat fog produkálni. Így vagy úgy, Belgiumban egy helyylel több van, ahol az egyház szent ürügy alatt magához kaparítja a bárgyu nép pénzét.

Rómában nagyon megérik, hogy a kuriának még nincs végleges államtitkára, ki erős kezével szétűtne a civalakodó klerikális lapok közt. Az ultramontán lapok kevesebb harcot vívnak egymással, mint valaha. Az intranzigensek is, a modern katolikusok is a maguk számára szeretnék megnyerni a pápát. Az intranzigenseknek két lapjuk van, a *Voce della Verità* és az *Unità Cattolica*. E két lapban a jezsuiták és a volt államtitkár barátai rendkívül heves harcot folytatnak a hármasszövetség, az Olaszországgal való kibékülés és a reformkatholicizmus hívei ellen. E lapoknak nincs

más célja, mint hangulatot kelteni a pápának az övkéivel ellentétes politikája ellen. Különösen dühöng a *Unità Cattolica* azon kretin katolikusok ellen, kik kibékülési mániában szenvednek. Másodsorban pedig dühöng az *Avenire d'Italia*, egy másik katolikus lap ellen, mely Bolgariában jelenik meg s egy nemzeti ünnep alkalmával nagyon hízogó szavakkal közölte olasz katolikusoknak az olasz királyhoz intézett hódoló táviratát.

A *Voce* már inkább a hármasszövetség és a reformkatholicizmus ellen igzat, különösen pedig ez utóbbinak egy oszlopa, Don Salvatore *Minocchi* firenzei pap ellen, aki a napokban Tolsztojnál járt Oroszországban s egész őszintén, sőt bizonyos lelkesedéssel nyomatja ki lapjában Tolsztojnak a katoliceizmus hibáiról mondott véleményét. Ez még azonban nem elég, hanem annyira megy, hogy levelezésben áll notorius liberális férfinakkal, sőt — horribile dictu — lapjában lenyomatja a berlini híres Harnacknak, (egy protestánsnak!) az evangéliumok keletkezéséről szóló nagyon is liberális fölfogása értekezését.

E tollharc közt X. Pius egyelőre a legnagyobb tartózkodást tanusítja, mert előbb tájékozni akar. De mikor a veszekedés már csunya marakodássá fajult, az *Osservatore Romano*hoz elküldte *Crispolti* marquist, hogy nyugalomra intse az ultramontán csatározókat.

Combes francia miniszterelnök tegnapi beszédében a klerikálizmusról a többi közt így nyilatkozott:

Minden köztársasági embernek az a kötelessége hogy szilárd és eltökélt falanszokt alkosson az ellenfelekkel szemben és erőlesen támogassa a minisztériumot abban a határozott elkötelezésében, hogy az országnak ígért reformokat fokozatosan végrehajtsa. (Tetszés.) A reakció elhagyta régi zászlót és liberális akcióknak nevezi magát. Szava most más és a szabadságot dicseri, mint a pártok között döntő legelőbb bírót. A legteljesebb szabadságot ígéri azzal az egyetlen föltétellel, hogy ez a jónak szabadsága lesz, tudniillik a kongregáció szabadsága. Combes kritikája a keresztény-szocializmus, mely az egyház csalhatatlansága nevében elítéli a szellem minden vívmányát és gunyolja a legyőzött reakcionáriusokat, akik szabadelvűségükkel dícsereznek, midőn a szabadságról való teóriájukat olyan keretbe szorítják, amely hasonlít az egykori császári pénzhez, mely az egyik oldalon a francia köztársaságot, a másikon pedig Napoleon császárt tüntette föl. A liberális akció pártja a szuverén fejének helyére a pápa papucsát teszi, de a két pénz méltó egymáshoz. Combes kijelenti, hogy a liberális akcióban ellenforradalmat lát, mely egy kitejézésbeli műfogás segítségével a forradalom hevébe igyekszik helyezni magát. A köztársaságiak ezáltal nem fogják magukat félrevezetni; ők, akik mindig oly feltékenyen örködtek arra hogy a polgári hatalmat megvédelmezzék az egyházi hatalom beavatkozása ellen a valódi köztársaságiak hívek fognak maradni a köztársasághoz, mert ez megva ósítja azt a bárom nagy jót, amelyet a kormányának biztosítani kell az ország részére: a béke fönttartását, a törvény uralmát és a köz- és magán-szabadságok tiszteletét. A mostani minisztériumnak büszkesége, hogy ezeket a javakat megtartsa az országnak.

A miniszterelnököt élénk óvációkban részesítették. Azt kiáltották: Eljen Combes! Eljen a köztársaság!

HIREK

Egy sarokablakból.

Csak hallgattuk esténként új szerkesztőségünk vas-utcai ablakain át a szomszédos túzóltó-kaszárnya fölől a vontatott kürtszót. A trombitás gyakorolta tán a vészfúvást s mikor már hozzászoktunk ehhez a mindennapi koncerthez, akkor is skárhányzorg megcsalt bennünket a kürt riadása, egy-egy pillanatra azt hittük, mégis tűzveszedelemhez fujnak. De aztán végképp hozzáidomultunk a Stáhlly-utcai szomszédáshoz s ma este, ezen a szörnyűséges estén, mikor felhangzott a vészkiáltás, úgy voltunk vele, mint az örkös hazudozóval, akinek akkor sem hittek, amikor végül egyszer, történetesen, keservesen igazat szölet.

Hanem aztán felhellatszott valami gyanus robogás, s hogy valaki kihajolt az ablakon, már figyelmessé lettünk. Bal felé a Kerepesi-úton elszórtan emberek futottak, a kocsii-úton is, egyfelé, a Népszínház irányában.

— Ez tűz.

De hol van? Valahol közel kell lennie, hogy így rohannak az emberek. Néztünk fel az égre, s akkor a látásunkat elzáró tűzfal fölött az Erzsébetvárosi tájékaról sötét, hosszú füstigoly gomolygott a Rókus tetejének. De ezt még félreértettük.

— Az Akáofa-utcában van egy magas gyárkémény, az szokott így füstölni, — magyarázta valaki.

Csak hogy egy-két pillanat, s a füstigoly kezdett aránytalanul gyarapodni és sűrű kavargással szétterjengeni. És ugyanakkor a Kerepesi-ut és Nyár-utca sarkán emelkedő hatalmas új bérházak a kiemelkedő tetőcirádái és tornyosokái arany-színben csillámlottak meg hirtelen. A szürkület akkor viaskodott éppen a világossággal, s máskor a nap visszaverődő fényének lehetett volna nézni ezt a csillámlást, hanem a füsttenger az égen most nem tűrte a kételkedést. A tűzvész lángja festogette itt a tornyoskákat. S a füstgomolygás alja is gyorsan ment át a rózsásból az izzó narancssárgán át a sötét téglavörösbe. A találgatás még tartott egy kicsit.

— A Rókus!

— Csak nem a New-York megint?!..

De jött rögtön a hiteles jelentés.

— A Párisi Nagy Áruház ég.

Ki gondolt akkor még ilyen vérfagyasztó katasztrófára! Éj, hát egy üzlet, az igaz, hatalmas üzlet, de mégis csak bolti tűz ez. Az a rengeteg könnyű portéka fellobban, füstjét, lángját kiönti az utcára, fölveti az égnek, aztán elfojtják, elhamvad. Egy kicsit próbáltunk még megmaradni a dolgozóasztaloknál, de ez a nyugalom még sem ment. Az ablakon át, a tűzfal magasságában tűzcillagok sziporkázása villant a szemünkbe. A nagyáruház a szomszédban nem tűrte a közömböséget, s a munkát otthagya, néhányan a legfelsőbb emeletre sietttünk.

Nem meredeztet már előtünk tűzfal! Egy negyedik emeleti ablak magasságából, ott a Vas-utca szögletén, egyszerű urrá lett a szem, s ezzel egyszerre ki is tárta a veszedelem nagysága.

Ez nem szélesarányú bolti tűz, ez baljóslatu szerencsétlenség!

Egy amerikai méretű sarokpalota, amelynek pokolian alá van gyujtva. Egy háztömb, amely alulról ég fölfele s a lángok mintegy maglyából ontva, már körülölelve emésztik, fojtják, nyaldossák. A földszint kirakatsorainak, az emelet tükörablakos raktárának már vége s belülről ujra és ujra gyarapodva, mint gyilkos kohólból indul elő az izzó tűzláng. Hogy pattanhattak szét rendre, mint vékony hárttyák a hatalmas üveglapok s hogy omolhatott rövidke percek alatt zsaratnokörvénybe az ezer meg ezerféle hasznos holmi, graciózus dísz tárgy, filigrán esecsebecse, amit kétemeletnyi magasságban és le egészen a pince mélyéig milliók ujtkori vállalkozás ennek a nagyvárosnak a meghódítására, sok-sok igényének a kielégítésére olyan széles apparátussal összehordott! Már besötétített s a tűzvész kínálta megszokott káprázatos esti színjátékát a maga borzalmas ragyogásával. Innen a messze magasságból csak nő, emelkedik a félelmetes színjáték, s a látványosság az, ami hirtelenében lenyűgöz bennünket, előcsalt nézőket. A pusztító elem terjed, kavarog, sárga, vörös, kékes csillagesz hull tűzijátékban, a lángok már a második emeletet ostromolják, trombitajelzések harsonása, vészfüttyök eltopmunt sivitása közt az apokaliptikus fényözönből fekete játékbabák futkároznak és egy-két vizsugárral idetlekednek a dúló rémség ellenében. Már egyetlenesen kialakult oszlopban, szakadatlanul megújuló rohammal az udvar kráteréből is tör a magasba a tűzláva, s e közben a második emelet fekete ablakablái mintegy adott jelre egymásután leválnak s izzó négyzetögekké alakulnak át, mint valami színzöld dekoráció belülről kivilágított ablakrámai.

A tűz benyult a lakásokba s elérte a

magánosok vagyonát. Azokét, akik távol hűsölnek a nyaralókban a csillagos ég alatt, és azokét, akik itthon vannak.

Itthon! És most belényillal a parton leső ember lelkébe egy megdöbbenő fölélmés:

— Uristen, ott emberek rekedhettek benn!

Még ki sincs mondva ez a gonosz sejtelem s valami tömegmozgolódás indul meg a tűz körül megtisztított térségen. Valami szürkés lepél villan meg egy sereg fekete alak kezében. Viszik közel, egészen közel a pokol aljához és semmi kétség sem lehet már, amint ott igazodnak, hogy mentőponyvákat készítettek el.

Nincs itt már lángoló színjáték, csak eleven borzalom!

Valami gomolyag hull le a harmadik emelet magasságából. Nem égő gerenda-darab vagy lobbanó áruaktári holmi. Hanem sötét emberi test. Messziről mit látni azt, hova zuhant le! Abba a mentőlebernyegbe-e, vagy pedig melléje, a ház tővébe, a zsarátok-tengerbe!... Már megint hullt egy hústömeg. És újra egy! És szikraeső burkolja be, s lent most emberek odarohannak a ház aljába és újra rohannak el onnan. Valamit vonszolnak.

— Magasságos ég, az a boldogtalan a kővekre, a parázs közé zuhant!

Vér fagy az ereken, zokogás fojtja a szívet, a torkot, csak sikolt az ember és sürgőva dadog az istenhez. Lent a tömeg, ezernyi ezer nyüzsgő fej, már nem morajlik az esti látvány gyönyörűségétől, már tudja, hogy a halálugrások tanyája az a rettenetes tűzhalom. Minden emberzuhanás az elszörményedés egy-egy harsogása, az összeolvadt fájdalom egy-egy megújult ordítása. És amint torlódba követi egymást a sok halálugrás és mindenki számlálja némán, vagy kiáltva... négy... öt... hat..., már nem is szakad meg a jajveszékélés, csak egybefolyik egy irtózatos kórusba. Az egész város gýásza Zug ebben a dermesztő kardalban, annak a városnak a gýása, amelyre ilyen irtózat már réges-régen nem szakadt le.

Aztán jön még egy ugrás, minden eddiginél rettenetesebb. Együtt kettén. Egy ember és egy kis gyermek előbb s szinte fölötte egy asszonyteremtés, tisztán látni, hogy asszony, s a levegőben felborulva, szétmeredt tagokkal hull le a magasból. Halálos fagygyal, apádrta torzul arca már csak lihegve látja ezt az ember, a szív sem tud verni többé. Mi van velük, honnan is tudnak még élő állapotban lebanyatlani, mikor már három emeletnek vége, a tető is ég, a padlások megvilágosodnak, a palalemezek patogva hullanak, s csak a legfelsőbb emelet borítja homály? Micsoda kinszenvedés őriette azokat a füsttől, lángtól, kétségbeeséstől szorongatott élőhalottakat, amíg végre rá tudták szánni magukat, hogy a bizonyos halálból leszédüljenek abba az irtózatlan mélységbe! Lepillantottunk a kövezetre, s átérték a döntő pillanat jelentőségét. Majd lélegzetfojtva leste megint mindenki, hányan jönnek még, Multak a lidéromyomások percek, nem jött, de már nem is jöhetett senki. A negyedik emelet is kezdte megadni magát, néhány ablakon át vörös fény már átvillogott, s a fedélzet gerendázata mint aranyozott víz omlott össze. Csak egyetlen izzó gerendaszál meredezett ferdén, akár csak egy ég felé kinyújtott mutatouji. Ha tizenöt perccel később kerül elő a ponyva, bizony senki sem ugrik rá.

Igy sem lett megváltás, mindazokra, akik ettől a lepeltől remélték vissza az életüket. Mikor már végképp hatalmába vette a láng az egész siralmas palotát, s a velőig ható döbbenet után csak sivar kábulatban bámultunk már a halálos tűzfészkekre, csak azt várva, hogy mikor omlik be égbe hangzó robajjal, jött egy-két bñrhordó a bizonyosságokkal. Halottak vannak. És sebesültek. Sokkal többen ugrottak a halálba, mint ahogyan

messziről a káprázatban észlelni lehetett. És hogyan mentek néhányan a halálba! Mikor a tűz kiűtött, menteni akartak. Az áruk száz-ezernyi halmazából valamit. Talán csak egy-két apróságot ragadtak fel, egy hitvány papirkosárkát s mire a mentés deliriumából felocsudva, menekülni akartak, már el volt zárva az utjuk a boltot át. A keskeny kirakatokkal teleaggatott kapunyílásban is lángfolyam ömlött, a magasba volt már csak ut. Emeletről emeletre szorította őket a halál s aztán leküldte őket a mélységbe.

A Rókusba fektették le a halottakat is, a sebesülteket is. A nagy sárga beteg-kaszárnyára is sokan gondoltak a tomboló veszedelem órájában. Meg az öreg színházra is, amely szintén közel szomszédságban megkönnyebbülten nézhette az ő legnagyobb ellenségét. A színház megadta a félelmetes ellenségnek a tiszteletet, erre az estére sötétségbe borultan eszondosodott el. A sárga kórházra vigyázott Mária előtte felmagasló alakja és sarkán a kis kápolna. A dulás legádázabb pillanataiban szeliden szólt meg tornyában a nyolcórás estharang. Békésen kongott a harangoeska, de szavát elnyomta a katonaságtól szorított ezernyi nép hangos sikoltozása.

A hangos népe, amely egy páratlan katasztrófa hatása alatt késő éjjelig zsbongott a föllelékezés után az egész városban és tudott mesét is szólni a borzalmak éjszakájában. A kis szatócsokról, akiknek a hatalmas kalmárház összeomlása még anyai szenvedés és gýás romjain is üzleti megkönnyebbülést okoz. Olyan rémjelenetek után, amelyeknek végzetes pillanataiban összekulcsolt kezekkel zokogva gondoltak emberek a feregutakra és fohászokdtek kérdő szóval a magasságos Istenhez, hogy miért sujt le ilyen rettenetesen teremtményeire.

Omár.

Budapest, augusztus 24.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Augusztus 31-ikén új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hír. Dr. Stricker Mór fővárosi orvos szabadságáról visszatért és orvosi működését újból felvette.

— Az udvar köréből. A király ma reggel hat órákor nagyobb sétát tett a várkert dunai oldalán s nyolc órákor misét hallgatott a várkápolna oratoriumában József Ágost főherceggel együtt. A király fél kilenkor visszavonult lakosztályába.

— Frigyes főherceg Komáromban. Komáromból táviratozzák: Frigyes főherceg, a pozsonyi hadtestparancsnok tegnap délután Komáromba érkezett. Fogadására polgári és katonai előkelőségek jelenlétével, élükön Sárközy Aurél főispánnal és Reznicek Károly altábornaggyal. Frigyes főherceg ma résztvett a dandárgyakorlatokban.

— Új titkos tanácsosok. Ó felsége Vörösmarty Béla kuriai másodelnöknek és Obeschall Adolf budapesti kir. ítélőtáblai elnöknek a titkos tanácsosi méltóságot adományozta.

— A várban. A királyi palota környéke ma már eszondosabb. Három államférfi, Széll Kálmán, gróf Tisza István és dr. Falk Miksa bajtattak föl egymásután a várba, amelynek az udvarán egész délelőtt alig van valamelyes élet. A közönséget csupán a templomba bocsátotta be a várkapitányság és a kabinetedra előtt udvari szolgák, tisztgyalogosok állottak, akik a hivallaloknak nem engedték meg az épületbe való belépést. Tizenegy órákor a főőrségről hatalmas Gwehr heraus hangzott fel, megtörve néhány pillanatra a mélységes csendet, amely uralkodott. Klobucsár Vilmos altábornagy, József főherceg adatiása jött a Szentgyörgy-tér felől teljes díszben a várba, neki szólt a katonai tisztelgés. Klobucsár legutóbbi kitüntetése alkalmából látogatást tett báró Boltrass főhadsegédnél. Félóra múlva távozott a várból az előbbi katonai tisztelgés mellett s fölment Kolossóváry honvédelmi miniszterhez, azután pedig Gromon Dezső államtitkárhoz. Gróf Kheven-Héderváry Károly miniszterelnöknel ezalatt gróf Majláth Gusztáv erdélyi püspök tett a többek között hosszabb látogatást. Villásreggeli után fogadta ő felsége Széll

Kálmánt. Eppen az őrségfelváltás szokásos parádéja kezdődött, mikor Széll Kálmán kosója berobogott. Háromnegyed óra múlva jött gróf Tisza István s Széll nemskóra távozott. Félháromra járt az idő, mikor Falk Miksa is megérkezett, aki háromig volt ő felségénél.

— A spanyol királynék utja. Madridból jelentik, hogy Kristina spanyol anyakirályné és Terés infansóné e hónap 26-án Bécsbe utaznak, ahonnan szeptember 15-én térnek vissza Spanyolországba.

— Az almádi Kossuth-szobor. A balatonparti Almádin tegnap leplezték le Kossuth Lajos szobrát, melynek eszméjét alig egy éve vetette föl a község hazafiás népe. Résztvett az ünnep Kossuth Ferenc is, Nessi Pál, Luby Béla, Horváth Gyula, Koller Tivadár, Hentaller Lajos, Lengyel Zoltán és Molnár Jenő képviselő társaságában. Miután az ünnepély csak délután 5 órákor vette kezdetét, Kossuth Ferenc a nap délelőttiét arra használta fel, hogy a somogymezei tabi kerületben, melyet Nessi Pál képvisel, látogatást tegyen. A kerület választóinak mintegy 400 tagú küldöttsége síók állomását utazott Kossuth elé, ahol Nessi Pál üdvözölte. Balaton-Földváron fogadták azután a kerület többi választói s a közönség nagy lelkesedés közepette kíséerte Kossuthot Nessi Pál villájába, ahol a vendégszerető házigazda nagy lakomát adott.

Délután egy órákor különhajón utazott a társaság Almádba, ahol a rendezőbizottság nevében Óváry Ferenc üdvözölte az érkezőket. A hajóállomástól a szobor helyéig, valamint az ünnepély színe helyén, a fürdő parkjában, ezrekre menő közönség gyűjt össze. Ugy a hajók, mint pedig a kosok már kora reggel óta szállították a környékbeli lakosságot a leleplezés ünnepéhez. Képviselő volt Veszprém megye Koller Kálmán alispán és Vághelyi Kálmán főjegyző által, valamint az egész Balatonmellék lakossága pártkülönbőség nélkül.

Öt órákor kezdődött a leleplezési ünnepély a veszprémi Petőfi-kőr dalosainak Szózatá-va, utána Bonis Pál Kákosai Viktornak Kossuth Lajos imája című fohását adta elő. Következett az ünnepi beszéd, melyet Eötvös Károly diszmagyarban mondott el. A magas szárnyasú, remek beszéd közepette hullott le a lepel a szoborról, amely a megjelent közönségben mély benyomást keltett. Két méter magas gránit talapzaton áll Kossuth Lajos ércbe öntött meliszorba, Holló Barnabás művészi alkotása.

Eötvös beszéde után a daloskőr a Tavasz elmúlt kezdetű Kossuth-dalt énekelte. Ezután a közönség a megállapított program dacára Kossuth Ferencet kívánta hallani, aki meghatva köszöntte meg atyja emlékének megőrkítését. A többek között ezt mondotta:

„Ejzen ez emlék soká! Ejzen tovább, mint ameddig élni fog ez a kő és ez az érc, mert ezt a követ és ezt az ércet el fogja pusztítani az idő rontó foga, de bizom benne, hogy az ő emléke annnyival jobban fog kiemelkedni a magyar történelemben, amennyivel messzebb jutnak ettől a sivar körtől, amelyben most élünk.”

Majd Óváry Ferenc, a szoborbizottság elnöke átadta a szobrot Almádi község előjáróságának, amelynek nevében Mihalecz József községi bíró vette át. Erre a környékbeli városok, községek és testületek helyezték el koszorúkat s a daloskőr a Szózat elénkésével zárta be a szép ünnepélyt. Este nyolc órákor 300 tertiű diszlakoma volt a Hattyu-vendéglóban, amelyen Kossuth Ferenc és kísérete is részt vett. Az első felkötőntő Záborszky Gyula ügyvéd mondotta Kossuth Ferencre, aki válaszában megköszönte az óvációt. Majd egy fontos politikai nyilatkozatot tett.

Nem akart — ugymond — e helyütt politikával foglalkozni, de a mai ünnepély mégis arra készteti miszerint kinyilatkoztatása, hogy előtte csak egy ut áll, a nemzet függetlenségének kivívása. E óél érdekében kedvezőnek véli a jelenviszonyokat arra felhasználni, hogy társaival vállalva küzdjön a nemzet jogos érdekeinek és követeléseinek teljesítése érdekében és mindaddig folytatja elvárataival e küdeimet, amíg azok egytől-egyig meg nem adatnak.

Utána Edvi Ilés Károly történelmi reminiscenciák felelevenítése mellett, Eötvös Károlyra, ez pedig az ő szokott kedvelés modorában Lengyel Zoltánra írtette poharát. Végül a Áiadár megyei főjegyző az almádi Kossuth-szobor alkotóját, Holló Barnabást életelte. Nessi Pál pedig Óváry Ferencet, mint akinek fáradszhatatlansága tette lehetővé a szobor létrejűtét, köszöntötte fel.

A lakoma után Kossuth Ferenc és a kíséretében lévő képviselők és budapesti vendégek külön hajón Siófokra, onnét pedig vonattal Budapestre utaztak.

— A Veszú kitérőse. Nápolyból jelentik, hogy egy bajor tudós, aki a Veszú tanulmányozása végett tartózkodik ott, azt jósolja, hogy a jövő szombaton rendkívül erős kitérőse lesz a tűzhányónak.

— Az orvosok vándorgyűlése. A magyar orvosok és természetvizsgálók kolozsvári vándorgyűlésének elszállásoló bizottsága ez uton is figyelemzeti a gyűlésen résztvenni ónjátok hogy siessenek beiratkozni s a beiratkozást ne hagyják akkora, midőn Kolozsvárra érkeznek. mert akkor alig volna lehetséges nekik megfelelő lakást biztosítani. Beiratkozni e hé végeig dr. Kasser Károlynál lehet Budapesten a belügyminisztériumban.

— **Mért nem Homburgban?** . . . Ural-
kódó személyiség semmit sem tehet, hogy valami
rejtett dolgot, elzáratot ne tulajdonítsanak a csele-
kedetnek. VII. Edvárd, Angolország királya,
elment kurát tartani Marienbadba, osztrák terü-
letre. Bő és részletes tudósítások hiven beszá-
molnak arról, hogy csukugyan a kurát tartja,
még pedig úgy, mint akármilyen más furdvön-
dég. Nem akar király lenni, annyira nem akar,
hogy **mint** maga is kifejezést adott ennek, ropant
bántja, hogy utána futkosnak és megbámol-
ják. Egyáltalában olyan módon él nap-nap után
Marienbadban, hogy nem minden király csinálja
utána ezt a fesztelenséget, még inkább nem.
Hát egy ideig csak éppen a marienbadi közönség
kiváncsiságát kellett elviselnie, s ez ellen szíves-
en is vette a védelmet. Most azonban a nagy-
politika szeme is feléje irányult, hogy kikézdje a
marienbadi kurát. Mért van Marienbadban és mért
nem üdül Homburgban? Ausztria sokkal messzebb
van, mint Németország és Edvárd mégis Marienbadba
ment, s nem Homburgba. Ha pedig nem ment
Homburgba, akkor ennek oka van. Mért volt
Olaszországban az olasz királynál, volt látogatá-
ban Franciaországban az elnöknel, de nem volt
Németországban, s nem látogatta meg a német
császárt. Szóval, Angolország és Németország kö-
zött valami baj van, a két udvar között nincs
meg a kellő harmónia. Ezt feszegeti most a párisi
diplomácia, így írja a *Daily Express* egy párisi
információ alapján. A párisi diplomáciának, úgy
látszik, nincs egyéb dolga, s miáltal a nagy
Marienbad-Homburg-kérdést beszélik meg bodor
szarvfüst mellett a párisi diplomaták, ezenközben
védképp megfelelkeznek arról, hogy hátha mégis
csak szüksége van VII. Edvárdnak a marienbadi
kurára? Mért különben igazán nem viaskodnék
szegény a nemzetközi népes furd- és gyönyöly
mohó kiváncsiságával, s inkább kedvére volna a
homburgi vendégeskedés a vele járó nyugalma-
sabb üdüléssel.

— **Jubiláló számvéviségi igazgató.** *Cseike*
Győző közoktatási m. kir. miniszteri számvéviségi
igazgató, akit 1889. évben neveztek ki a miniszterium-
hoz számvévisgatóvá, szakképzésével, buzgalmaival
csakhamar megnyerte miniszteri főnökeinek bizalmát
és soronkívül számtanácsossá, majd elmozdították
léptették elő, mely minőségében kitűnő szolgálatainak
fejében királyi kitüntetésben részesült; 1902. évben
számvéviségi igazgatóvá és főnökké nevezetett ki.
Ez állásban érte el a mai napon állami szolgálati
idejének 25 éves évfordulóját, mely alkalommal
Wlassics Gyula miniszter volt az első, aki az ünne-
peltet üdvözlő sorával felkereste. A számvéviség
tiszttára pedig ragaszkodásnak és szeretetnek
jelül *Karny* Ferenc elmozdított vezetés alatt testületi-
leg jelent meg az ünnepelt előtt, aki a személyzet
szereposztásait egy díszes album és egy értékes
díszanyag átnyújtásával töltötte. Az ünnepelt meg-
hatva mondott köszönetet tisztviselőitársainak a figye-
lemért. Ezte a tisztviselők a budapesti polgári lövés-
gyűléslet helyiségeiben az ünnepelt tiszteleire dísz-
lakomát rendeztek. Az első felkészítőt *Keleti* Mátyás
igazgató mondotta az ünnepeltre, majd *Szűts* István
aligalmazó tolmácsolta a személyzet jókívánatait.

— **Kiküldetés tanulmányútra.** A kereskedé-
lemügyi miniszter kiküldette *Palocsy* Antal fővárosi
építész-tanárt a drezdai városrendezési kiállítás tanul-
mányútra. A miniszter választása ezáltal igen sze-
repos volt, mert olyan szakembert bízik meg ezzel
a feladattal, aki a városrendezési ügynek nálunk első
utörője volt és mai nap is legbuzgóbb harcosa.
Palocsy bizonyára értekes tapasztalatokkal gazdagod-
jon kiküldetéséből visszatérni. amelyek városrendezé-
sünk ügyét helyesebb és előszerűbb irányba tere-
nyesnek hivatják. Ezenkívül az *Iparügyosztály* *Gelléri*
Mór igazgatót bízza meg, hogy a drezdai kiállításon
a városi iparüzemeket, a városi hitelintézeteket és a
jóléti intézményeket tanulmányozza. *Gelléri* ezuttal a
többi szászországi és a csehországi kiállításokat is
tanulmányozni fogja.

— **Fuszított vihar Párisban.** Párisban, mint egy
távírt jelenti, tegnap hatalmas vihar vonult végig,
amelyet heves felhőszakadás követett. A vízözön be-
hatott a csatornába és sok helyen áradást okozott,
egyes utakon lehetetlen volt a közlekedés. A keres-
kedelmi miniszterium udvarán a vihar földcsuszam-
lást okozott, amelynek következtében két munkást a
leomló földtömeg eltemetett. A munkásokat később su-
lyosan sérülten szabadították ki a földtömeg alól.
Este félhétkor a Jemappes-rakodóparton hét méter
széles és két méter hosszú repedés támadt és ebben
a repedésben nyomtalanul eltűnt egy békocsi a loval
együtt. A kocsi épp akkor nem volt a bakon. Fél
órával később négy detonáció hallatszott, láng esa-
pott föl és a villamos vezeték két öntött vaslemez
a levegőbe repült. Ezt az esetet valószínűleg kiülő
gáz vagy rövid káposztás okozta. A fogalmat meg-
szüntették; uabbi incidensről tartanak, mert a kelet-
kezett repedésből füst száll föl.

— **Ujabb földrengés Zágrábban.** Zágrábból je-
lentik, hogy ott az éjtel 11 óra 39 perckor három
másodpercig tartó, meglehetősen erős földrengés
érteket, amely északkeletről nyugat felé húzódt.

— **Kié a tízezer korona?** A parlamenti vesz-
tegefeles kísérlet odóúsz 10.000 koronájának tulajdon-
jogáról *Halmi* Bódog ezt írja *A jog* című szaklapba:
A 10.000 korona, a parlamenti vizsgálóbizottság hely-
lyet es elnökének *Mihály* Ödönnek, szierem teljesen
helyes deklarációja szerint *Papp* Zoltán tulajdonát
képezi, és pedig a következő okokból: *Papp* Zoltán
a *Dienes* Márton, mint *Szápáry* László meghatalma-
zottja által neki átadott 10.000 korona tulajdonát tra-
dicionő utján megszerezte. A pénzre teljes perfekt tu-
lajdonjogot szerzett, amelyet ő senkire át nem ruhá-
zott, mert elhangzott az a kijelentés, hogy: Ezt a
pénzt leteszem a Ház asztalára. A tulajdonjog átruhá-
zásnak már azért sem tekinthető, mert ebben a nyil-
latkozásban határozott természeti, vagy jogi személy
megnevezve nincs. Különböző is a nyilatkozatból in-
terpretálható szándék csupán arra irányul, hogy a
képviselőház, mint depositárius szerepben mindaddig,
míg a 10.008 korona tulajdoni kérdése tisztázva nem
lesz. *Szápáry* László élvezhette a tulajdonjogot és
igénye nem is éledt fel, mert *Papp* Zoltán eljárását,
illetve magatartását nem lehet a mentális rezerváció
esete alá vonni, mert az ő jogi helyzete *Szápáryval*,
illetve annak megbízottja, *Dienes* Mártonnal szem-
ben egy perlektő vált ajándékozási szerződés, ame-
lyet *Szápáry* László ugyan jogosítva van megtagadni
azon az alapon, hogy a lényeges feltéves, amely az
ajándékozási szerződésről conditio sine qua nonja
volt, tudniillik *Papp* Zoltán passzív rezisztenciája be
nem következett, de addig, amíg a per meg nem
indítatott, az ajándékozási szerződés perlektnek te-
kinthető. Ha most *Papp* Zoltán magatartását tekin-
tjük, az nem vonható magánjogi forma alá, egyáltalán
nem tekinthető jogilag körülírható vicíusos csele-
kemenek, arra csak az esetben lenne visszavezethető,
ha képviselőnek megvesztegetése büntető csele-
kéményt képezne. Téves az, hogy *Szápáry* László *turpis*
causa okából nem igényelheti a 10.000 koronát, mert a
turpis causa nem a társadalmi közfelfogás állapítja
meg, hanem a joggyakorlat taxative felsorolja azokat
azon eseteleket, amelyekben a *turpis causa* címén az igény
elutasítható. Részt tételes törvényekben, például az
1874: XXXIV. t. cikk, az 1883: XXV., az 1889: VI.
és az 1878: V. t. cikkben foglaltaknak a *turpis causa*
esetei, részint pedig a jogalmi immoralitás az, mely
a *turpis causa* létehozza. A *turpis causa* a bíróság
csak perben deklarálhatja, azt praedjudiciumként nem
nyilatkoztatják ki. Mindezek alapján *Papp* Zoltán a
tulajdonos a befizetett és perlekt traditio jogcímén.

— **Érdekes felfedezés.** *Dr. Rigler* Gusztáv a
kolozsvári egyetemen a közegészségtan tanára Koron-
don töltte a szünidőt, érdekes vizsgálatakat ejtett meg
a furdótól mintegy 10 perccy távolságra fekvő Csiga-
hegyen. A hegy tetején levő s annak belsejét képező
aragont sziklarétegeket szertörömböztotta s a szikla-
erek mentén átvizsgálta, amíg egy vastag, sűrű
bő forrásra akadt. Ez a forrás olyan vizet ad amely
unikum az egész világban. Nemesak telítve van
kónybasóval, hanem egyuttal buzog a szénasóvíz is,
amely a föld mélyében a mérszerekre felelő, azok
anyagát a felszínre hozza, hogy belőle a márvány
ikerestvére az aragont válék ki. Ha ezt a csodás
vizet felhasználják a furdózsére, az egész Székelyföld
olyan kinszhez jut — főleg rheuma és köszvényes
betegék gyógyítására — amelyhez foghatót se hazánk,
se a külföld nem mutathat fel. A sós forrást *Rigler*-
forrásnak keresztelték el.

— **Decsbal végső menhelyel.** *Téglás* Gábor, a
dóvai reáliskola és muzeum igazgatója, gróf *Kun*
Géza buzdítására évek óta nagy kitartással folytatott
kutatásai, mint *Déváról* jelentik, eredményre vezettek,
amennyiben Decsbalnak az archeologusok által rég-
óta keresett végső menedékhelyét sikerült meghatá-
rozni. *Téglás* a nyár folyamán a déli Kárpátokat
több irányban átvizsgálta s azon a hadiállások egy
részét is kinyomozta, melyekkel Traianus Decsbalt
végmegadásra kényszerítette. *Téglás* nagyfontosságú
felfedezéseiről az Akadémia és a Hungarológiai
Történelmi és Régészeti Társulatnak fog legközelebb
beszámolni.

— **A tanonokállitás.** A tanon- és segédmunka-
kiállítás iránt az érdeklődés nem várt módon foko-
zódik, amennyiben a tegnapi nap folyamán több hely-
béli iparüzem és iparos szakgyűléslet csoportos
látogatón kívül közel 6000 fizető látogató s mintegy
600 kiállító fordult meg az Iparcsarnokban. A kiállítá-
sai szűri ma üest tartos s holnap megkezdő munká-
latait, amelyekkel valószínűleg csak négy nap alatt
fejez be. A kiállítás rendezésége ezután is felhívja
azokat a munkaadókat, akiknek segédei és tanoncai a
kiállításra résztvesznek, hogy azokat a holnapi dél-
előtti szabadságoni sziveskedjenek, hogy a bíráló-
bizottságnak a helyszínén a szükséges tevélyegitá-
sokat megadhassák. A bíráló bizottság csoportjai ma
este következőleg alakultak meg: I. Faipari csoport:
elnök: *Madary* Gábor, előadó: *Horti* Pál. II. Fémvas-
és gépinári csoport: elnök: *Lakos* Lajos, előadó:
Ágotai Lajos. III. Ruházati ipar: elnök: *Oserna* La-
jos, előadó: *Böhm* János. IV. Élemezési ipar: elnök:
Gelléri Mór, h. elnök: *Pa*kovics Ede, előadó: *Lode*
Rezso. V. Vegyes iparágak csoportja: elnök: *Tóvá-*
rasi Fischer Ignác. h. elnök: *Schunda* V. József,
előadó: *Kunffy* Nándor. VI. csoport, rajzkutatás:
elnök: *Vig* Albert, előadó: *Faragó* Ödön.

— **Lacika és Lilike.** Két kis gyerekről
szól az ének. Az egyik feketehaju, büszke és
energikus. Hat éves, tehát már férfi. A másik
kékeszemű, mosolygó és olyan maga is, mint egy
kis bábu. Négy esztendő és a szó legszorosabb ér-
telmében kisaszony még. Az ifju *Lacika*, a kis-
asszony *Lilike*. Benn laknak a Koronaherceg-
utóban és itt töltik életüket a hatalmas budape-
sti bérpaloták között. Amit nyaralásközben lát-
tak, abból alkot fantáziájuk játékok s mivelhogy
megjárták most *Abbazát* is, egész nap a szőnyö-
gen ülnek s horgásznak a fényezett padlón. De
hát minden tengernél, erdőnél, halnál és horgá-
szásnál jobban szeretik a katonaságot és annak
is szemfényét: a bandát. És most bőven van ró-
szák bandában, mert idehaza (vagy idegenben?)
van a király és az őrség minden déiben harsogó
zenésvaló vonul a városra át.

Es egy napon ujra megessendül a zene künn
az utcán, *Lacika* és *Lilike* rohan az ablakhoz s
már kapaszkodnak fölfelé, hogy lássák a masi-
rozó katonákat. De ebben a pillanatban lép be
Lacika anyja.

— **Gyerekek!** . . . — kiáltja megrémülve, mert
az ablak alatt háromemeletes mélység táton. De
még meg sem feddi a gyerekeket, máris édes esel
jut eszébe, amelyet csak anyja találhat ki szeretett
gyermeké megóvására . . .

— **Gyerekek!** — szól egyszerre, mintha nagy
dolgot mesélne. — Látjátok ezt az ágyat, — s rá-
mutat *Lacika* kis sárgátok ágyára . . .

— **Hogyne látnók!** — csicseregik *Lacika* és
Lilike . . .

— **Hát figyeljétek ide . . .** Ha déiben erre
megy a katonabanda, rohanjatok ide az ágyac-
kához . . . *Lacika* fogja meg az egyik rudacskát,
Lilike a másikat, szorítások hozzá a fületeket,
mert azon villamos drót megy át és sokkal, de
ezerszerre jobban fogjátok hallani a muzsikát.

Es a gyerekek azóta minden déiben, ha
megessendül az utcán a nóta, otthaggya minden
játékot, a folyosóról is rohannak be a szobába,
megfognak az ágyacskát s kis fülüket a sárga-
rézhez szorítva, hallgatják a zenét és nem esalo-
gatja őket a nyitott ablak többé . . .

De ezzel nincs vége az esetnek. Az ágyacska
nimbusza elkíséri mindentüvé az apróságokat s a
multkor is Erzsébet-téren, mikor a katonazene
szépen játszott a kávéházban, *Lilike* csöndesen
hallgatja, de egyszerre felsóhajt:

— **Kár, hogy nincsen itt az ágyacska, meny-
nyivel jobban lehetne hallani a bandát . . .**

Ugy-e, vannak még gyerekek?

— **A tanítósság a nemzeti követelések mellett**
A hatalmas megnyilatkozott nemzeti akarat sorom-
póba szölija a tanítósságot is. Már a legutóbbi nagy-
gyűlés alkalmával az aktív politikai szereplésre hívta föl
Nagy László állami tanítóképzési igazgató a tanítókat.
A nagygyűlés nem óhajtott foglalkozni ezzel az indít-
vánnyal, de most mozgalom indult meg a főváros-
ban hogy a tanítósság is hallassa tekintélyes szavát a
nemzeti közdelem kérdésében. Egy estlap szerint a
mozgalom szervezői ez irányban felhívást intéztek a
tanítóssághoz, melyben csatlakozásra hívják fel kol-
legáikat.

Mi tanítók. — így szól a felhívás — akik nem-
zeünk multját és jelenét ismertjük az iskolában a
kiosnyoknak és annak falain kívül az életben a na-
gyoknak, mi csak a legutóbb, a legidősebb alapon
tanítunk és tanítatunk. Mi a célja a mi hivatásunk-
nak? Figyelemzetni az ország népét, hogy ez a
föld az ő tengerinyi vérén, dicsőséggel szerzett bir-
toka. Idegen beolyást az ország kormányzásában,
idegen és nemzeti érdekekkel homlokegyenest el-
lenkező eszmék terjesztését és ápolását egy perig
sem tühét. Ehhez ezredes jóga van. Hazafiús ér-
zelemnek idegenekkel, de különösen ellenségeink-
kel megalkuvó kormányok által való korlátozás és
időszakonként való irányítás ellen tiltakozunk kell.

Nyílt zászlóbotásunk jogosulságát mi sem iga-
zolja jobban, mint a magyar nép önértetének —
pártállásra való tekintet nélkül — ez idő szerinti
hatalmas megnyilvánulása. A béke túrlesmes leple
alatt ádáz haro és gyűlöletes makacs ellenállás
békóba verte parlamenti és gazdasági életünket. És
miért? Mert elérkezettnek látjuk az időt, hogy a
hadseregben a magyar fúnak magyar zászlót és
magyar vezényszót követeljünk. Azért, mert önálló
vámerülettel sürgöttünk. Hiszen mindez csak miun-
noma egy ország nemzeti irányu fejlődésének. Szé-
gyenpir ég arconkon, ha a lajtantuliak sorsát a
mienkkel párvonalba állítjuk. A két testvér apját
okánkszerű és együttes fellépéssel kell figyelemzetni
mosohaságunkra. Utóvégre is egy dinasztia boldo-
gulás nem jelenti egyuttal egy nemzet boldogulását,
hanem igenis erős nemzet, erős hazafiai érzés, ön-
állóság és a szabadság boldog tudata azok a mozaikok,
amelyeken a trón biztosan nyugszik. Ennek az elvnek
szolgálatába kívánunk szervezeten lépni, kedves
pályatársaink, Magyarország tanítóit! Mídon ezei
állásfoglalásunkat a nagy nyilvánosságunk is tuda-
mására hozzuk, kérünk benneteket, hogy csatlakozás-
tokról a szervező-bizottságot himmarabó értesítsetek.
Jelen elhatározásunkat az összes politikai pártok
vezetőivel közölni fogjuk. Hazafiús tisztelettel!
A magyar tanítók országos politikai pártjának szer-
vező-bizottsága.

— **Az új földesur.** *Várpalotáról* írják: A Zichyek jtteni 17.000 holdas uradalmanak új tulajdonosa *Witzleben-Altöberrn* Henrik porosz gróf, vasárnap délután érkezett ide, hogy az uradalmat birtokba vegye. Bár gróf *Witzleben*, aki ügyvéd, dr. Nagy Dezső és dr. *Banha* Gyula kíséretében érkezett, minden fogadás melleszt kívánta, mégis egybegyűltek azokból a községekből, amelyeknek területén az uradalom fekszik, a községi képviselők, az egyházközségek és egyesületek küldötségei, hogy az új földesurat üdvözlőljék. A gróf a megjelentek részére lakomát adott, melyen az itt gyakorlatos tüzér- és honvédezeket törzsisztjei is résztvettek. A pezsgőnél felállott gróf *Witzleben* és elmondta, hogy igen régi vágya teljesül most, midőn ebben a gyönyörű országban második otthonát és működési kört szerezhetett. Kora ifjúságától fogva rajongással tanulmányozta a magyarok ezeres történetét és ennek a népek nemes tulajdonságai, vilátsága, alkotmányhoz való törhetetlen ragaszkodása és szabadságszeretete csodálatlaltól töltöttek el. Poharát Szent István koronájának viselőjére, a magyarok apostoli királyára emelte. Számosan az új magyar birtokost köszöntötték föl aki családjával együtt burgói tanúlia a magyar nyelvet és az év egy részét Magyarországon szándékozik tölteni. Este fátylasmenet és népiünnepély volt.

— **Az új tanév.** A budapesti orthodox izraelita hitközség elemi fiúiskoláját VI. Gyár-utca 14. szám alá helyezte át. Az új iskola tantermei tágas és szellős helyiségekben vannak elhelyezve és az újonnan beszerzett felszerelés is megjelöli a főváros mintaszert iskoláinak. A beiratások augusztus 30. 31. szeptember 1. 2. és 3. napján lesznek. — IV. kerületi gróf Károlyi-utcai községi elemi népiskolában a beiratások szeptember 1—5 között történnek. Délelőtt 8—11 óráig a fiú, délután 2—5 óráig a leányöndöketeket veszik föl. Időközben valamit tolongás ekerülése végett mind az öt napra külön-külön számok az iskolaszolgálat minden díj nélkül kaphatók a mai napig. Az I. osztályba lépők, valamint más intézetből jövő tanulókat a szülei és elvtársi igazolványt tartoznak bemutatni. A tandíjfizetés alól csak oly tanuló menthető föl, akinek szülője vagy gyámja a tolvó évre nem több, mint 30 korona egyenes állami adóval van megterelve. A tanítás szeptember 7-én délelőtt 8 órákor veszi kezdetét. — Az Országos Nőképző Egyesület leányintézményében a beiratások szeptember 1-től 3-ig tartanak. Ugyanakkor lesznek a pót-ösvény- és főveléi vizsgálatok is. Az első osztályba az elemi iskola negyedik osztályát végzett tanulókat vétetnek föl. A felsőbb osztályokba polgári vagy felsőbb leányiskolákból átírók felvételt vizsgát kötelesek tenni.

— **Veszelő Károly emléke.** Kegyeletes terv valósításán fáradoznak a *dombóvári* diákok; emléktáblával akarják megjelölni *Veszelő* Károlynak, a fiatalon elhunyt költőnek házáat, azt a csendes, egyszerű otthonát, ahol poézisének panaszos hangján sora elvilágítálmát a jeles lírikus. Az emléktábla költségeinek fedezésére a vakációzó középiskolai tanulókat szombat este sikerült műkedvelői előadást rendeztek a *dombóvári* Korona-fogadó dísztermében. *Leza* Aglájá, *Hersch Imre* és *Mórits* Árpád ügyes és hatásos szavallása után előadták a *Rendelő óra* című egyfelvonást. A vígjátékban *Reiner* Mancika bájos közvetlenséggel s művészi rutinnal játszott egy leány szerepet, méltán megérdemelte a halgatóság tiszteletnyilvánítását s a virágokért, amelyeket tisztelői megajándékoztak. Az anyát *Goldschmied* Etelka kedves természetességgel személyesítette. A többi szerepekben *Burger* Mihály, *Stern* Mór, *Dorsics* Ödön, *Steiner* Miksa, *Burger* Sándor és *Weiner* Armin szolgálták az est sikerét. A község szeretettel tapsolt a buzgó műkedvelőknek, akik nemes tervük alapját jelentékeny összeggel vetették meg ez estén.

— **A Duna áradása.** A legutóbbi esőzések következtében úgy a Duna, mint mellékfolyói rohamos áradásnak indultak. Különösen a Vág emelkedik nagy mértékben, de veszedelemtől nem kell tartani, mert a szükséges intézkedéseket a földművelésügyi minisztérium vizrajzi osztálya megtette. A budapesti folyam-mérnöki hivatal jelentése szerint a fővárosnál ma a víz magassága 20 foknyi meleg mellett s 31 centiméternyi aradattal 105 centiméter.

— **Nagyösznő a tébolyában** Sokat írtak már a lapok arról a háborúgról, amely *Nagyösznő* Ferenc fővárosi tanár és felesége, *Közös* Beatrix között folyik már évek óta. Legutóbb az elkeseredett asszony a járásbírósi tárgyaláson revolverrel a férjére és annak ügyvédjére lőtt. A golyók, szerencsére nem találtak. Nagyösznőt letartóztatták és a büntető törvényszék fogházába vitték. Az asszony on az utóbbi időben az elmezavar tünetei mutatkoztak. A törvényszéki orvos hosszas megfigyelés után megállapította, hogy Nagyösznő Ferencné köz- és örvényesélyes ördült. Az orvosi vélemény alapján Nagyösznőt ma átszállították a főkapitányságra, ahonnan mentőkoszin vitték a lóptmezei öröklet házába.

— **Leszakadt híd.** *Szatmár*ról jelentik, hogy péntek este a *Józsefháza* és *Apaháza* között levő Szamoshid leszakadt és nyolcan a Szamosba zuhantak. A vízbeesettek közül egy beelult, a többinek állítólag sikerült kimenekülni, de nagyon valószínű, hogy a

szerecsétlenség nagyobb mérvű, mint azt eddig gondolták. A híd vétele után *Szombathy* Ödön szolgabíró rögtön kiutazta a helyszínére, hogy a szerecsétlenség okáról közvetlenül szerezzen meggyőződést. A híd már régen olyan rozoga állapotban volt, hogy valószínűsége éltveszedelem volt rajta a közlekedés.

— **Jubilálótisztviselők.** Szeretettel övéiben részesítette a Lord és Társa latermelő-öreg *Ehrensvald* Jakabot, aki a napokban töltötte be a cégnél való működésének huszonötödik évfordulóját. Az érdemes és kiváló szakutadástól ismert tisztviselő, a cég jelenlegi diszponensét, jubileuma alkalmából főnöke és hivatalnoktársai kollegiális érzéssel ünnepelelt szombat este a Fiume-szálló külön termében rendezett lakomán. A társasvacsora során a jubiláló ös tisztviselő *Lord* Adolt, a cég főnöke meleg elismerés keretében üdvözölte. Ezután kollegái, majd a jelenlevő hivatalnoktársai köszöntötték fel az ünnepelet, akinek hivatalnoktársai díszes albumban nyújtották át arcképeket. A jubilálás, aki számos üdvözölő táviratot kapott a fővárosból és a vidékről, meghatva mondott köszönetet a szives óvatáért.

— **Bumberger J. bátori** körjegyző huszonöt éves jegyzői jubileumát a körjegyzőséghez tartozó Bátor, Bocs és Aranyos községek képviselőtestülete díszkönyvvel ünnepelte. A könyvülést *Dunyay* Béla főszolgabíró lelkes szavakban méltatta a batoris érdemeit, majd *Kovács* János pébános esetelte a körjegyző huszonöt éves sikeres fáradozását. Az ünnepelet körjegyző könyveket meghatva válaszlát az üdvözölő beszédekre. Az ünnepség után társasodott.

— **A nagy pör tárgyalása után.** *Párisból* táviratozzák: *Daurignac* Romain és *Emil* kijelentették, hogy azonnal meg akarják kezdeni büntetésüket. *Humbert* Teréz és *Frigyes* ma szándékoznak aláírni a semmisségi panaszt. *Humbert* Teréz és a *Regnier*-család közt annyiban volt összekötetés, hogy *Regnier*nek egyik lánya, *Philipsné*, a *Szajna* melletti *Bosissés*-kastélyt lakta amely *Humbert*ek vives-enaxi birtokával szomszédos volt. *Philipsné* azt állítja, mint a *Matin* értesül, hogy személyesen nem érintkezett *Humbert* Terézszel. De lehetséges, hogy fivérei egyikike, aki *Franciáország*ba a katonaszökevények listáján szerepel, megbizta *Humbert* Terézét ügyeinek vitelével. A *Matin* laksmítébeben közöl egy *Regnier*nek szóló 1870. szeptember 20-ikán kelt utávitányt is. Ez igazolványt állítólag *Bismarck* írta alá és *Podbielski* ellenjegyezte. *Regnier* állítólag ezzel az igazolvánnyal ment Németországba.

— **Titokzatos halál.** Ma reggel a *Lajos-utca* 129. számú házában halva találták *Jatavet* *Simonné* született *Benczer* *Mária* 38 éves házasternét. Az asszony felső a ka össze volt zuzva, a szája pedig te e volt aludtával. A rendőrség vizsgálatot tartott a lakásban és megállapította, hogy az asszonnyal közös háztartásban élő *Benczer* *Pál* napjamosan elűnt. A rendőrségnek az a gyanúja, hogy *Benczer* verekedés közben úgy ütötte száján a házasternét, hogy az meghalt. Az asszony holttestét kivitték a törvényszéki orvostani intézetbe, ahol a boncolás fogja megállapítani a halál tulajdonképpen okát.

— **Agyonlőtt feygenek.** A nagyenyedi legyházából két héttel ezelőtt két veszedelmes feygenő: *Truska* *Ilia* és *Togyerán* *Pável* megszökött. Mind a kettőt emberölésért ítéltek el és már a harmadik évet ültek, amikor a feyházban kívül teljesített munkaközben a melléjük kirendelt őrt megrohanták, feyverést és tültényeit elvettek s azután elmenekültek a hegyek közé, hol pár napig a pásztorkok élemeztek és rejtegettek őket. A két rabló kedden a *rabiai* község házába tért be és ott *Parasim* *György* községi bírótól pénzt követelt. A bíró segélyért kiáltott, de a berohanó községi szolgát az egyik rabló baltával leütötte, a másik pedig a bíróra lőtt, ki súlyosan találva összeesett. A lövés zajára összeülvő nép üdözöbe vette a merénylőket, akik az a's-férmegyey *Obrása* felé menekültek. A menekülőket nyomon követte az üldözők serege, közben lövöldöztek is utánuk és *Truska* *Ilia* meg is sebesült. Ekkor a két gyilkos egy házába menekült be, melynek ajtaját eltorlaszolták és az ablakon keresztül lövöldöztek a népre, kik közül *Rádu* *Árám* és *Selarin* *Juon* obresnai lakosokat agyonlőtték. A két gyilkos, amikor látta, hogy nem arthatják magukat, a képményen keresztül akart elmenekülni, de a csendőök golyója mind a kettőt leterítette.

— **Csaló kerekedő.** *Rosenberg* *Salamon* 31 éves kereskedőnek a *Dohány-utca* 74. szám alatt volt a ruhakereskedése. Az üzlet rosszul ment, *Rosenberg* szövekeztet hat *Frankl* *Ignác* 30 éves ügynökkel és úgy kettesben sok ezer koronát érő árut vásároltak össze a fővárosi nagykereskedőktől betelbe. Az árutok potom árón tudottak a két társ, azután megszököttek. A két csalót nyomozza a rendőrség. *Rosenberg* kifejezően kezdte a pályafutását, azután szabó lett, majd ruhakereskedést nyitott. Középtermetű, kóvér, arca hosszukás szeme kék, haja és bajusza sűrű, gesztenyebarna. Csaszárszékát visel. *Frankl* alacsony termetű, arca gömbölyű, haja, bajusza sötét, uriasan öltözködik.

— **Megfagyott turista.** *Doms* berlini litográfus, aki e hó 18-án *Gabnal* vezetével megkezdte a *Zombatos* megmászását, leszállásközben hóviharba jutott és a vezető nagy fáradsággal egy védett helyre hozta őt, ahol a kimerülés következtében mind a kettőn elaludtak. Midőn a vezető felébredt *Dams*ot halva ta-

lálta. Ő maga is félig megfagyva a legnagyobb erőfeszítéssel jutott el a *Sarolta-kunyhó*hoz, amelyet azonban nem tudott elérni, miért is egy második éjszakát is a szabadban kellett töltenie. Másnap *Dams* holttestét lehozták. A vezető állapota, akinek kezei és lábai megfagytak, komoly, de nem életveszélyes.

— **Életontak.** *Strasser* *Richard* 27 éves ügyvédjelölt a napokban elűnt a *Royal-szállodában* lévő lakásáról. Hátrahagyott leveleiben azt írja, hogy bügykössé lesz. Az elűnt ügyvédjelölt középtermetű, arca kerek, haja és bajusza sötét. — Három aprószerű szökülm meg tagnap a szülői házból, mert édes apjuk valamit csináltanságért megdorgálta őket. *Horváth* *József* járásbírósi szöga panaszolta el a rendőrségen, hogy három gyermeke, a 12 éves *Juliska*, a 7 éves *Ferenc* és a kétéves *Róza*, megszököttek *Ujpesten*, *Nádor-utca* 6. számú lakásáról. Az apróságok azt beszélték elűnésük előtt, hogy a halálba mennek, mert haragszik rájuk az édes apjuk. A rendőrség mindenfelé keresi a három-kis gyermeket.

— **Leégett vízimalom.** Az éjszaka az úpeési bíd mellett lévő *Russz-lé* vízimalom kigyulladt. A tűz gyorsan terjedt a favázás épületben és csakhamar az egész malom lángokban állott. A kivonult tűzörség már nem menthette meg a malmot a pusztásiól. A malom mellett állott egy dereglye, ami szintén meggyulladt és eszabadult. Az éjszaka sötétjében láng- és istoszlopba borulva uszott felé a Dunán amíg csonka megfeszülősdött részét el nem bontotta a víz. Sokan azt hittek, hogy az ó-budai hajgyár ég és nagy tömegekben mentek az emberek a tűz színebe. A malom teljesen leégett. A kár több ezer korona.

Istenjélet.

— *Borzalmas tűzkalasztrófa.* —

Budapest, augusztus 24.

Megyek hazafelé. A Rökk Szilárd-utca sarkán kis leubujan vidám cigányzene cincog. A kávéház ajtaja előtt kifestett arcu utcai lányok viháncolnak, az izgalmas estében hazamenő emberek szájai vígan nevetgélnek s mindeme köztönyönsnek látszó emberáradattól száz lépésnyire füstfelb emelkedik a magasságba, a beomlott ablakfalakat piros láng nyaldossa, egy-egy zsarntók-gerenda szikrázva hull a mélybe és külön, ösmeretlen, félelmetes jelzések hallatszanak: a tüzőltök sippja, trombitája.

Száz lépésnyire egy óra előtt négy emelet magasságból emberek vetették magukat a biztos halálba, az izzó lángtengerbe egymásután buktak a szerecsétlének, menekülők lehetetlen volt s most már ugyanazok, akik látták az életösztön utolsó szörnyű fellobbanását, talán ebben a borgezős leubujan ülnek s cigányzene hangja mellett mesélik el a cinikus hangon élményüket.

Az ember állatísága hatalmasabb minden érzésnél s látam, hogy míg a szomszédban lobognak a gyilkos lángok, egy fiesur gyengéden hozzásimult a véletlenül mellője került hölgyhöz... Láthat akad kaland?...

De mi is történt voltaképpen?... Ragyogó nyári alkonyat, az emberek indulnak ki a zöldbe, a szabadba, mikor egyszerre innen is, onnan is félelmes trombitásöz harsan s tajtékot hányva repülnek végig az utcán nehéz szerkoosikkal a tüzőltök lovai...

— Tüz van! Tüz van! — sir a kürtözö keresztül a város minden táján s egyszerre hirt terjed a rettenetes katasztrófának, amelyhez togható még sohasem volt.

A *Párisi Nagy Áruház* kerepesi-uti palotája egy pillanat alatt lángokban állott. És ez nem a szokásos, mindennapi frázis alkalmazása. Egy lépést sem lehetett tenni a bennlakóknak se jobbra, se balra, a raktár minden holmija lángokban állott s a kapu alatt felhalmozott díszműárak rögtön meggyulladtak. Onnan senki sem juthatott ki. Szemtanak állítása szerint a rémület első pillanatában lezuhatt a vasredőnyöket s egy rendőr ki elsőnek akart az égő bolta hatolni, már nem mehetett be s jobb karját elégette. A tűz pedig, mint valami rettenetes ezertestű kigyó siklott fel erkélyen, emeleten s a láng hatalmas tengere minden oldalon, minden ablakon s a tetőzetten keresztül csapott elő.

Ami ezután következett, annak rettenetességét nem írja le toll, nem képzeli el emberi elme. Leun kifejlesztették a mentőponyvát. Egy tízenegyesztendő fia az első, aki beleugrik. Látogatába volt éppen ottan. Semmi baja sem történik s haza rohan. Utána jönnek mások, de a

hőség egyre nagyobbodik, a ponyvával lehetetlen odaférközni s az emberek egymást átölelve ugranak le, a ponyva mellé. Hárman bele, a többi mind melléje.

Egy anya összeköti gyermekeit s úgy dobja le. Szörnyű halnak. Egy férj átkarolja feleségét, megtörténik a halálos ugrás. Az asszony az erkély rácásában megakad. Bolesir a tűztengerbe. A férj pedig zuhan le az utcá fölé. Kik haltak meg, hányan égtek be? ... Nem lehet tudni.

Egy gyermekágyas asszony két napos kis gyermekével még csak meg se tud mozdulni ... Odaveszett ... És a párisi áruház alkalmazottai közül harmincnak nyomaveszett. A lakók egy része a pincébe menekül, ott gázrobbanás történik ... Végük van ... Holnap, holnapután majd rájuk akadnak ... Talán nem is igaz mind e hír s csak a fantázia teszi borzalmasabbá a gyász valódiságait.

És lenn az utcán a nézők ezrei rekedt üvöltéssel kísérik a halálugrást, látják megfagyott vérel, mint kalimpálnak, mint fordulnak meg a levegőben az ugrók, de minden hiába, nincs szabadulás ...

És a redakció nyitott ablakán át egyre hallik a gőzszivattyú sivitása még késő éjjel is, csenget, berreg a telefon és remegő hangon kérkék:

— Kérem, a Spira-család ott égett-e? ... Ez elpusztult, az elveszett? ...

Remegés fogja el az egész várost, mint amelyet csak Tacitus vagy Vergilius könyveiben olvassunk babonás szerencsétlenségek alkalmából. A modern, a kényelmes villamos vezeték okozta rettenetes vést, melynek kára kiszámíthatatlan, borzalma leírhatatlan ...

Apró, színes lángnyelvek csókolgatják, még éjjelután is a palota falait, az egyik ablakon át látni a falra akasztott velencei tükröt, amely előtt nemrégiben talán az a lány, vagy asszony öltözött, aki egy szál ingbe vetette magát a mélybe. Égnék a szekrények, bennük a szépen összehajtogatott fehérneműk, ruhák, a butorok, az otthon minden ékessége, szépsége ...

Emberek haltak meg, családok lettek földönfutók és száz lépésnyire vig angol kék-vókot játszik a cigány ...

Oh 'ember, ember! Hát nem láttad-e a halál borzadalmait, nem érzed-e, milyen rongy az élet, ...

A leszálló éjszaka sötétjéből vörös rém bukkant fel hirtelen. Lángoló szárnyakon emelkedett az ég felé és ott lebegett a pihenni készülő főváros felett. Vörösen, félelmetesen, millió és millió szikrák ókádva dühében. Urrá lett az igezetből szabadtított tűz. Mint a mesék sárkánya vonaglott, kigyózdott a levegőben és a hogy tagjait nyújtogatta, irtóztató recsegés-roppogás rémítette halálra a mélyen alatta gomolygó emberek ezreit.

Visszafajított lélegzettel meredtek a diadalmas rémre, míg egyszerre a rémület ordítása tört ki ezernyi torokból. A rém eleven áldozatokra éhezett meg és ime az ablakokból eltorzult arcú asszonyok és férfiak röpültek kitört torkába ...

És elnyelte őket egymás után. És ezernyi lángnyelvével vígan esettintett. Aztán kinyújtotta új zsákmány után, egyre új után, fáradhatatlanul ... Kéjes gyönyörtől vonaglóva, ezernyi titokzatos hang tört ki méhéből. Süstörögve, süvöltve hirdette, hogy édes a szabadság és ünnepe hírnökül milliónyi szikrát, villogó tüzlepkét röpített szerte-szét az éjszakába.

Odalent pedig az emberek sötét áradata hömpölygött előre-hátra. Törpén, kicsinyen tehetetlenül. Előtte pusztult el a vagyonnak milliónyi értéke és szívében nem szólalt meg a sajnálkozásnak egyetlen-egy hangja sem.

Hanem, amikor hulltak az emberek, le a bizonyos halálba ... Mikor szétzilált hajú anyák vér-fagyaszító sikoltással hajították le gyermekeiket a rettenetes magasságból. Mikor asszonyok, férfiak nehéz rongycafatokként fordultak néhány-szor meg a levegőben, azután ... Azután a rémület ezernyi furiája kibontott hajjal, vijjogva, sikoltva rohant végig a tömeg sorai közt. Akiknek közelébe értek, azoknak erőben megfagyott a vér, azoknak ajkán artikulálatlan hangok törtek

elő, azok halászápadtan meredtek egymásra, halálzápadtan, bambán és apró gyermekek módjára dünyögve, gagyogva. És a gagyogás, háborzongató sikoltás, a túlköles és ordítás, a visszahőkölő lovak nyerítése, a tűzrel viaskodó vizsugarak sustorgása, mint egymást megtalálód elleneségek összeöleltek, egybefolytak és a rémület felkabarosolt onnanjékként ömlötték végig a Kerepesi-úton és annak mellékútján át az egész fővárosra. A rémület éje volt ... Hosszu évek óta Budapestnek legnagyobb katasztrófája. A katasztrófák minden iszonyával és fenségességével. A katasztrófák megdöbentő erejével és a sziveket megremegtető titokzatosságával. Előcsalta öduikból az embereket. A gazdagokat a fény és pompa termeiből, a szegényeket a nyomornak sötét tanyáiból. És ott állottak egymás mellett. Egyformán kicsinynek, egyformán tehetetleneknek érezték magukat. A rémület a maga hosszú, éles karmaival egy pillanat alatt lerántotta róluk a konvenciókat, az eltanultságnak a színlelésnek burkát és ott állottak egymással szemben csupaszon, ősi természetükben, mint egyformán nyomorult, egyformán porból és hamuból lett emberek és testvérek. Senkiesem törődött az elhamvadó milliókkal, de mindenki szívét hasogatta a fájdalom a pusztuló, a veszeltyben forgó emberéletért. És a hogy rémület levette egy pillanatra jég hideg kezét szívékről, megszólaltak és beszélték egymáshoz. A részvétnék, a szeretetnek egyszerű hangján, a gazdag a szegényhez, az aranyláncos ur a kérés tenyerű munkáshoz, a kényes dáma az utca pirosra festett lányához.

Oh, hogy veszedelemnek kell a maga nehéz korbácsát megshogtatni, hogy az emberek közeljenek egymáshoz, hogy az emberek megértsék egymást. A rémületnek ebben az éjszakájában ez volt az egyetlen vigasztaló, az egyetlen felderítő momentum. A rémületnek ebben az éjszakájában, mely a maga ezernyi tűznyelvével, mint megannyi felkiáltójellel figyelmeztette az embert a maga hitványosságára és tökéletlenségére. A maga elbizakodottságára és bünsőségére. Milyen tehetetlenül sürgött-forgott a lángba borult ház előtt a tüzoltóknak csillogó csapata, hogy elveszett sipo-lásuk, túlkölesük a pusztító elem keltette rémület-hangokban! A feeskendőkől ezüstös ívet alkotva lövelt elő a vizsugar, a kocsik és gépek csövei csillogtak, villogtak, a szivattyúk ziháló tüdőként erőlködtek ... Az emeletek pedig egymás után borultak lángba, a gerendák recsegve omlottak össze, a tűz pedig piros kendőt lobogtatva vígan kapaszkodott felfelé és a tetőre érkezve diadalmasan, millió gunyos szikraszemmel nézett alá a tehetetlen ember erőlködésére és kigyóként sziszogve figyelmeztette, hogy ne bizakodjék el, ne hagyja vívmányait, gépeit, szerkezeteit, intézményeit tökéleteseknek,osalhatatlanoknak, mert ime ...

A rémület éje volt. Figyelmeztető és tanító, bénító és serkentő, buzdító és büntető! Nagy, súlyos mulasztást büntető ... Mert azok az emeletokről röpül, a kemény követzen összezuodó, a menekülni nem tudó, az ablakpárnyokról segélyért sikoltó, a Rókus halottas házában eltorzult arccal fekvő alakok, a maguk rémes hangjával, a maguk ijesztő hallgatásával mind nagy, nehéz szemrehányást szórtak bele a rémületnek ebbe az éjébe. Azt a szemrehányást, hogy nem óvjuk eléggé az emberi életet, nem vigyázunk az égnek arra a legdrágább kincsére, melyet semmi-fele emberi tudomány nem varázsolhat többé egészségé, ha egyszer összetört. Abból a házból, mely az éjjel a lángok martaléka lön, lehetetlen volt a menekülés. Keskeny lépcsők, folyosói mind a halálnak sikátorai. A raktárak alakított udvar és pince, a könnyen tüzet fogó árukkal túltömött óriási és másfélemeletet betöltő üzlethelyiség, mindmegannyi ketrece a pusztulás fenevájának. Csak a rácszat egyetlen rudjának kell kihullnia, hogy kiszabaduljon.

És ime kiszabadult, lángvörös sörénnyel, ordítva, véres szájjal nyelve az emkereket ... Seholnem tartotta fel akadály, sehol nem táruult eléje mélység, melybe belezuhanhatott volna. Az ő útja szabad volt, de az emberek nem. Ezeknek egyetlen utjuk volt, az, mely torkába vezetett. Rettenetes mulasztásról, irtóztató bűnről rántotta le a leplet a rémületnek mai szörnyű éje. De

nemcsak azért, hogy büntessen, hanem hogy leckét adjon a jövőre ...

Megszivlelendő tanítást, szörnyű fájdalom árán szerzett oklást. Jaj azoknak, kiknek most sem nyílt fel a szemük, hogy lássanak, most sem nyílt meg fülük, hogy halljanak. Most az éjszakára piros leplet borító tűz világításánál, a halálra rémültek iszonyatos sikoltásánál és a haldoklók hörgésének hallatára ...

Ég a Párisi Áruház!

Kévessel hét óra előtt rémes kiabálás, eszeveszett iutkosás zaja hallatszott a Kerepesi-úton. Az emberek, akik nagy tömegekben sétáltak a szép ószi napon a fővárosnak e legélénkebb utcáján, a Népszínház felé tartottak. Azt mindjárt lehetett látni, hogy nem a Népszínház ég, mert a lángok nem arról az oldalról ospiak elő, azt azonban csak a közvetlen közelből lehetett látni, hogy a tűz a Párisi Nagy Áruházban pusztít. Pár perc alatt végigfutott a hír a Kerepesi-úton s minden ember arrafelé igyekezett.

Alig telt bele egypár perc, rettenetes lángok ospiak ki az üzletből. Égett már nemcsak a földszint, hanem a Párisi Nagy Áruháznak a tetelemelen lévő helyisége is. Rettenetes gyorsasággal száglaldtak végig a lángok az óriási áruház helyiségein, ahol ugy az üzlet belső berendezésében, mint a felhalmozott áruiban nagyon jó táplálékot találtak.

Szinte kétségbeesetten nézte az a pár ezer ember, hogy a tüzoltóság még mindig nem jelent meg a veszedelem színhelyén, pedig a lángok már az emeleti lakások ablakait nyaldosták. Végre, jó husz perccel a tűz kiűrés után megérkezett a tüzoltóság, először a VIII-ik kerületi tűzrészeg.

A tüzoltóság munkája.

Amikor a Párisi Nagy Áruház óriási helyiségéből kicsapnak a lángok, az alkalmazottak nagy része kirohant az utcára és a kiratok elő kiaggatott szőnyegeket kezdte tépni le, ameyek akkor már szintén égni kezdtek. A közönség százai szintén odafutottak és segítettek az alkalmazottnak a mentési munkálatokban. Amde ekkor már minden hiábavaló volt, mert a lángok rettenetes gyorsasággal terjedtek benn az üzlethelyiségben s már-már veszedelmes is volt az ott való tartózkodás, amikor végre megérkezett a VIII-ik kerületi tűzrészeg, amely alig pár száz lépésnyire — a Sáhly-utóban — van a veszedelem színhelyétől.

A VIII-ik kerületi tüzoltóság, — amely két kocsival érkezett meg — azonnal hozzáfogott az oltáshoz. Amde mi volt az a két gyöngye vizsugar az óriási rettenetes tomboló elemnek odabent. A közönség maga segített a tüzoltóknak a csövek felkapcsolásában, elhelyezésében, mert ekkor már mindenki látta, hogy itt a veszedelem olyan nagy, aminő még nem volt mostanában Budapestben.

A VIII-ik kerületi őrségnek hiába volt minden igyekezete, a két sugáreső által belövellt vízmennyiség elveszett a borzasztó lángtengerben. Nemsokára azonban segítséget kapott a VIII-ik kerületi őrség: megérkezett a központi tűzrészeg is, amely a Rémszálló előtt ültő tanját a nagy feoskendőkkel és onnan vezette a csöveket be a Rókus-kórház mellett lévő térre, a Párisi Nagy Áruház helyisége elé.

Mikor azonban a központi tűzrészeg megérkezett, már a lángok a harmadik emeleti ablakokat nyaldosták. Az óriási lángnyelvek tűzében sorra patogtak le a hatalmas ablaktalák. Ekkor már látni lehetett, hogy az egész épület elpusztul a rettenetes tűzben. A közönség szidia átko. ta a tüzoltókat, akik olyan keéon és kis számban jelentek meg az óriási veszedelem színhelyén, mert ekkorra már az rettenetes jelenetek játszódtak le az égő épület emeleti ablakaiban.

A bennszorultak.

A kint lévő közönség — amikor a csekély számú tüzoltóságot látta — rettenetesen izgatott lett annyival is inkább, mert ekkor már nyilvánvaló volt, hogy a lakók egy része bennszorult az égő házban, ahonnan ekkor már nem volt menekvés, mert a kapubejárat is a lépcsőház is égett.

Fent, a hatalmas bérpalota harmadik és negyedik emeletén, amelynek ablakait ekkor már nyaldosták a lángok, időnként kinyíltak az ablakok. Jajveszkelő emberek, asszonyok, leányok, gyermekek állottak az ablakokban s míg alattuk rettenetesen reoeggett-roppogott az égő ház, a kétségbeesés végső erőlesztésével kiabáltak le a nagy néptömegnek:

— Az isten szerelmére, mentsenek meg, mindjárt bennünk, megfulladunk a borzasztó füstben! A közönség köréből az erősbörtöku emberek biztató szavakat kiáltottak fel, hogy mindjárt megérkezik a segítség, csak maradjanak oda! önn nyugodtan.

Az ablakok újra bezáródtak. A közönség feszült figyelemmel leste az emeleti ablakokat és visszafojtott lélegzettel a tüzoltóság, a katonaság és rendőrség megérkezését.

Egy pillanatra fellélegzett mindenki, amikor végre a központi tüzoltóság révén előkerültek a mentőponnyák és a mentőszákok. Ekkorra már megérkezett egy szakas katonája és utána gyors egymásutánban még egy egész sereg katonája — körülbelül négy-öt század. A közönség megéljenozte a katonákat. Akkor már egy ponnyát kifeszített maga a közönség az épületnek a kerepesi-ut és Kazinczy-utjai sarka előtt.

A közönség erre felkínálta az égő épületre: — Itt a ponnyva, ugorjanak le!

Rettenetes pillanat következett azután. A közönség visszafojtott lélegzettel leste a történendőket. Felülről egy rettenetes sikoltás hallatszott és a következő pillanatban egy fiatal nő, egy ingben ugrott le a borzasztó lángtengeren keresztül.

A közönség azt hitte, hogy a boldog'án a teremtés megmenekült. Hatalmas éljenzés hangzott fel az óriási tömegben. Ez adta meg az impulzust a többi bentszoru't embernek a menekülésre. Gyors egymásutánban ugráltak le ekkor az emberek a negyedik emeleti ablakokból.

Pedig az első — gyönyörű szép, fiatal leány, — aki leugrott, s aki bátorságot adott a többieknek, vértanu volt: *Márkus Margitnak húgja* s 17 éves diák-kisasszony volt.

Amikor egy-egy ember leugrott a szédítő magasságból a közönség sorain mindig a szörnyűkódás moraja futott végig. Egymásután vitték el az időközben megérkezett mentők a halottakat és súlyosan sebesülteket a Rókus-kórházba, ahol ekkorra már egybegyűltek a veszedelem hírére az összes tanárok és orvosok, hogy segítséget nyújtsanak a még életbenmaradt embereknek.

Itt jegyezzük meg, hogy a sok halálesetnek részben a tüzoltóság volt az oka, mert az ugróponnyákat nem a hozzáértő emberek — tüzoltók — tartották, hanem sokan a közönség soraiból, akik nem értettek az ugróponnyák kezeléséhez. Így eshetett csak meg, hogy többen azok közül is meghaltak, akik jól ugrottak bele a ponnyába. Mindenesetre érdekes jelenség azonban, hogy a férfiak közül aránylag kevesen pusztultak el az ugróponnyában.

Dicsőreált említjük itt fel *Szilágyi János* 248. számú rendőrt, aki két embert a saját élete kockáztatásával mentett ki az égő házból, továbbá az 1620. számú rendőrt, aki egy leugró nőt a karjaiban fogott fel s így mentette meg a biztos haláltól:

A halottak és sebesültek.

Eddig még nem tudni, hogy hány áldozata van a rettenetes katasztrófának. Éjfélt után egy óráig tizenöt halottról és nyolc súlyosan sebesültről tudnak a Rókus-kórházban. A halottak a következők:

1. *Márkus Margit.*
2. *Reichmann Anna.*
3. *Weinberger Margit.*
4. *Goldberger J. H.-né.*
5. *Hartmann Vilmosné.*
6. *Özv. Márkus Lajosné.*
7. *Weinberger Janka.*
8. *Spira Samuné.*
- 9.—15. Ismeretlenek. (Nők és férfiak.)

Sebesültek:

1. *Pajor Vilmos.*
2. *Spira Adél.*
3. *Poltizer Bernát.*
4. *Scheuberg József (tüzoltó).*
5. *Mátyás Gizella.*
6. *Glück Sándor.*
7. *Ismeretlen. (Eszméletlen.)*
8. *Ismeretlen. (Eszméletlen.)*

Eltűnt:

1. *Héder Lajos*, a Goldberges-öög irodaszolgája, aki az ízlet irományait mentette meg s azokkal szaladt fel az égő épületbe. Éjfélig nem érkezett hír róla, hogy megkerült volna.

A Rókus-kórházban.

Frisen festett falak, javszéklő hozzátartozók, orvosok, apácák és hírlapírók, ez volt a káros képe a Rókus-kórházban, ahol a kórházak igazgatója, dr. Müller Kálmán miniszteri tanácsos maga intézkedett mindenről. Éjjeli tizenegy órakor mentem be másodszor a kórházba, ahol megkaptam a sebesülteket és halottak névsorát.

Elsőször is a földszinten lévő 15 b számú szobába léptem, nyolc halott feküdt ott ágyban. Hét nő és egy férfi. — Azt a benyomást tették a halottak reám, mintha aludnának, semmitébe borzalom nem látszik rajtuk. Mind élve kerültek a kórházba. A halottak a következők:

1. *Blanchenberg Géza* fiatal ember, nyugodt arckifejezéssel fekszik külső sérülésnek még nyoma sincs, a halál oka agryázkódás.

1. *Beer Ilona*, körülbelül 22—28 szép arcu leány; a halál oka koponyatörés.

3. *Reichmann Anna*, fiatal leány; a halál oka agryázkódás.

4. *Weinberger Margit*, nagyobb sérülések, alsó és felső végtagok nyílt többszörös törése, a sérülések után itélve, valószínűleg a mentőponnyva mellé ugrhatott. Ez volt az a nő, aki Reinbmannnál, testvérével látogatásra volt.

5. *Özvegy Márkus Lajosné*, alkarok törve, agryázkódás.

6. *Goldberger J. H.-né*, a párisi áruház tulajdonosának felesége, koponya alapi törés végtagoknak többszörös törése. Körülbelül ötven éves nő.

7. *Hartmann Vilmosné*; agryázkódás.

8. *Özvegy Márkus Lajosné* cselédje: agryázkódás. Mikor e szerencsétlen leányt behozták és ágyba fektették, egyre azt kiáltotta, hogy menjenek és mentseik meg a gadszát, özvegy Márkus Lajosné mert az nem tud kiugrani, fekszik nagyfokú féltésben és épp most rakott lejére hideg borogatást. Mikor megnyugtatták, hogy uránje is leugrott és itt van, azt felelte, hogy ez lehetetlen, mert az nagyon beteg. Énnél sem szólt többet — kiszenvetett!

Innen betértem az emeleten lévő 30 b) számú szobába. Ez egy négyágyas szoba, melynek három ágyát három halotta foglalt le. A negyedik ágy üres volt! Az első ágyban fekszik egy leendő szép arcu leány, aki azt a benyomást tette reám, mintha aludnék és valami édes álom nyomná le a szemét. Az arc mintha mosolyogna. Ez — *Márkus Margit* egy fiatal szép leány. Ő volt az első, aki a negyedik emeletről leugrott. Mint a többi szerencsétlen társait. Őt is élve hozták a kórházba; a nélkül, hogy eszméletre tért volna. meghalt. A második szobában a tizenhárom éves kis *Weinberger Janka*, aki koponyatörést szenvedett és mikor behozták, sirt, hogy az édesanyja miért késik? A harmadik halott, *Spira Samuné* agryázkódást szenvedett. Ő egyik unokaöccsö, *Spira Gyula* jöghalgotágnak agnoskálta.

Felkerestem ezután a sérülteket és egyikkel-másikkal beszélgettem is. Így az apácák odavezettek egy a földön lévő szalmazákon nyugvó leányhoz, aki beszélőképeségét elvesztette. Kérdeztem tőle, hogy mi a neve, mire skandálva ejté ki nagynehezen nevét:

— Kor—bé—nyi Em—ma.

Éjjeli tizenkét óra volt és es volt az első szó, amit kiejtett. Nem faggattam tovább, mert nagyon neheze esett a beszéd és e pár szótag kijteése alatt is csukott szemmel fektűt.

Most betértem a 29. c) számú kórterembe. Az ablak mellett fekszik *Mátyás Gizella*, *Goldbergerék* cselédje. Jobbkeze be van kötve, melyet saját elbeszélése szerint valamihez hozzáfűtött, amikor a negyedik emeletről leugrott. Emlékszik reá, hogy a nagyságával együtt takarított és ő ugrott le előbb. Első kérdése volt, hogy a nagysága él-e? Mikor igenlő választ adtam, azt mondta, ő ugy értesült, hogy meghalt. Megnyugtattam, ami jól esett neki. Pedig a szegény *Go'dbergné* akkorára már halott volt. A cselédleány bal alsókarján égési sebek vannak, ami valószínűleg onnan ered, hogy a lángtengeren ugrott keresztül. Különböben zavartan beszél és az egész eseményre csak homályosan emlékszik.

Éjjeli egy óra volt, mikor e szomorú látogatásom befejezem. Kinn a tüzoltók gőszivattyuja egyhanguan zakatol és Isten tudja, hány ember összeégett holttese fekszik a romok között...

A tűz színhelyén.

A hatalmas palota, amely olyan gyászos épületté változott a lóvárosnak, éjjeli 12 óráig még lánggal égett. Egész szikrazápor szóródott alá a szomszédos házakra s a tüzoltóság munkája oda irányult hogy a szomszédos házakat megmentsse.

Egész tizenegy óráig óriási közönség nézte a borzalmasan szép látványosságot. A szomszédos melékúosokban összetorlódtak a kocsi, amelyekről elegendő nép figyelte szorongva a tűz irtózatoss pusztítását Majd fölhangzottak a rikkancos kiáltásai. Rendkívül különkiadást kínáltak és a közönség ez egyszer minden krupulus nélkül kapkodta szét a friss estilapokat. Egy rikkancos kedélyesen mondogatta a verőinek:

— Legalább keres valamit az ember. Nem árt egy kis tűzvész.

Sokan a hásmestereket irigyelték, akiknek ma szűretjük van, sok kapupénzt szednek be. Megható volt, amit egy roskadt öregember a lángok rémes világitásában összetett kezekkel, fennhangon foaháskodott istenhez, hogy vegye le rólink sűjtő balkezét. Az asszonyok siránkozva futottak ide-oda és könnyezve, javszéklőve fogták körül

azokat, akiknek hozzátartozói veszedelemben torogtak. Egy hosszú szakállú öreg széd alattán támaszkodott egy hirdetésen oszlophoz és a tömeges faggatásokról nagynehezen, a rokokóstól dudokolva mondta el, hogy egy fia van a párisi áruházban és most nem tudja, nem éget-e oda.

A tüzoltóság még éjfélt után két óraorak is dolgozik a tűz színhelyén. A hatalmas épület, amely dr. Szécsi Sándor tulajdona, teljesen elpusztult. Bennéget a lakóknak minden vagyona is s egyéb sem maradt meg belőle, mint a füstölögő falak, amelyek között a rendőrségnek reggelig akad dolga, s ahol még egyre keresik az esetleg bennszorult embereket, akik közül aligha maradt már valaki is életben.

A házbán a következők laktak: I. emelet: dr. *Kopics ügyvéd* és *Szécsi Sándor ház tulajdonos II. emelet: dr. Keszler Zsigmond*, dr. *Boros Jakab*, *Mann szabó*, *Goldberger Henrik*, III. emelet: *Eisler testvérek*, egy szülésző, *Goldberger Sámuel* és *özv. Márkusné*.

Epizódok.

Glück kirakatervezőt és társát két tüzoltó találta meg az illemhelyen. A Rókusba szállították őket, ahol nemsokára magukhoz tértek, *Goldberger* leányáról, *Donáthné*ről azt híresztelték, hogy megfulladt a füstben. *Később kiderült, hogy ott se volt.* Az újabbik cégtárs holnapra tervezte a nyaralótelepéről való visszaköltözködést. Egy ur, akinek felesége és gyermekei a negyedik emeleten voltak, amint a tűz helyére érkezett, elkezdett eszeveszetten kiabálni:

— Öjjenek meg! Feleségem, gyermekeim odavannak! Öjjenek meg!

Egy fiatalember az égő tetőről átmenekült a szomszédos tetőre, de mire odaért, a kiállott rettenetes izgalmakról és kinkotól megőrült. A Rókusba vitték.

Mikor a bennszorultak a mindennépen föltörő lángoktól se be, se ki nem mehettek, végső kétségbeesésükben ezeket dobálták ki az ablakokon, csak-hogy életjelt adjanak magukról. 30.000 korona készpénz égett el benn az ízleiben. A mai bevétel állítólag 6000 korona. A Sternberg Ármán hangszerezete alatt lévő pincében is tűz támadt, de azt hamarosan oltották. A szomszédos ízletek rolettáit a tüzoltók föltették és minden lehető megtették, hogy a tűz odaát ne harapódzék. A Párisi Nagy Áruház félmillióra volt biztosítva és 150 alkalmazott maradt kereset nélkül.

Egy megmenekült lakó elbeszélése.

Alkalmunk volt beszélni dr. *Boros Jakab* ügyvéddel, aki csodálatos módon megmenekült a halálos veszedelemből. Menekülését a következőképpen adja elő:

— Hat óra felé öcsém elment az irodából, én ott maradtam, egy pöriraton dolgoztam. Az ablakok irodámban nyitva voltak. Egyszerre csak érzem, hogy a füst fojtogat. Kinézek egy füsttengert látok. Rög-tön fölismertem a veszélyt, fölkaptam a mellényemet és kabátomat, de már arra nem volt időm, hogy a nyakkendőmet, manstetámat és pénzemet magamhoz vegyem. Rohantam le a lépcsőn. Szembe jöttem velem azok, kik a földszintről és az első emeletről menekültek; férfiak, nők és gyermekek sikoltozva, kezeiket tördelve. A negyedik emeletre siettek mind és azt kiáltották nekem, hogy meneküljek velük, a kapun nem lehet ki menni, mert lángtergben van. Én erre azt mondtam, hogy mindenesetre kifelé megyek, mert itt ember meg nem menekül. Leértem a kapu bejáratához, borzasztó hőség ütött meg és rémes látvány tárult előm. A kapu lángtergben és az üvegszilánkok ívregtábla nagyságban repültek szerteszét mintegy ágyból kilőve. Egy pillanatnyi habozás után nekirohantam és sértetlenül keresztüljutottam. Mindenem odaégett, de nekem magamnak semmi bajom sincs.

A sajtóiroda jelentése.

A rendőrség a nagy katasztrófáról a következő jelentést adta ki: A kerepesi-uti Párisi Nagy Áruház ízlet és épület ma este teljesen leégett. A kár kiszámíthatatlan. Sok emberélet is pusztult el. A tűz 7 óra előtt tört ki a kerepesi-uti kirakatok közt a felső részen felhalmozott tehermentések között. A könnyű, lengő holmik ismeretlen okból hirtelen meggyulladtak. Az ízleti alkalmazottak a készenlében tartott házi-feostendővel hirtelen rúpuskáltak a lángra, de sikertelen volt minden. Szédítő gyorsasággal harapódzott tovább a tűz; néhány perc alatt lángterg volt az egész ízlet, melyben szerteszét könnyű áruk voltak felhalmozva. Az alkalmazottak is már csak nagy ügyvel-bajjal tudtak elmenekülni. Amilyen gyorsan tűzbeborult az ízlet, oly hirtelen csapott fel az emeletre, úgy hogy kevés idő múlva, a fönnrekkott lakók alatt, láng és füstterg terjedt el és legfőbbje az ablakból az utcára való kiragassal próbát menekült. Időközben a tüzoltóság is ott-termett, teljes apparátussal. Rendőrség, katonaság kivonult a rendfontartására. Mikor a tüzoltók bekezdtek munkájukba,

már menthetetlennek látszott az egész négyemeletes épület, mely a Párisi Áruház fölé eme kedik. A lépcsőházak, a lakások, sőt a tető is lángban állt. Ingók mentéséről szó sem lehetett, itt elsősorban csak az emberélet mentésére és a tűz lokalizálására lehetett törekedni. Husznál jóval több volt azok száma, akik halálúrral vetették le magukat. Sokan a kifeszített ponyva mellé ugrottak. A hősgéptől ugyanis alig volt megközelíthető az épület. Azokról még nem adhatunk számot, akik bennégték, de sokan vannak, mert a sebesültek és hallottak számát és kilétét ugyanis csak a hiányzókat statisztikája fogja megadni. Az eddigi, még nem feltélenül megálló értesülések szerint 13 halott, 16 sebesült van a Rókus-kórházban. Személyazonosságuk még nincs mind megállapítva. A halottak közt, az eddigi adatok szerint vannak: *Goldberger J. H.-né, Weinberger Margit* (Garay-utca 5.), *ösv. Márkus Lajosné, Goldmann Józsefné*; a többi halott: ismeretlen 20 év körüli barna hajú és szemű nő, ismeretlen 35 év körüli fekete hajú, barna szemű nő, ismeretlen 25 év körüli barna szemű, fekete hajú férfi, ismeretlen 19 év körüli barna szemű, fekete hajú nő. stb. A sebesültek közt ismerethetőek voltak: *Schönberger József* tüztöltő-parancsnok. *Pajor Vilma, Spiró Adolfné, Weinberger Janka, Politzer Bernát, Matyas Gizella.* A többi kilétét még nem tudjuk. A legtöbbje egyébként haladoklik. A tűz most is tart és átcsapott a szomszéd ház tetőjére. A tüzlők megészítetlen dolgoznak azon, hogy a tűz teljes lokalizálását lehetővé tegyék. A tűz okát a holnap megtartandó tűzvizsgálat lesz hivatalosan kideríteni.

A lángtenger mellett.

Egy szemtanu, ki a tűz kitörésekor a Kerepesi-úton sétált, a következőképpen adja elő a katasztrófa keletkezését:

A nagy áruháznak a Klauzál-utca-ba nyíló első nagy kirakatában a villamos vezetése tüzet fogott, mire az ott felhalmozott áru azonnal meggyulladt. Egy pero alatt lángtengerben állt a Klauzál-utcaiól a Kerepesi-útra húzódó kirakat is, amely valaha bemenet volt. A tűz gyors elterjedését elősegítette az is, hogy egyik kirakat a másikba nyílt valamint az is, hogy az üzlet az amugy is szűk kapubejárataiban részben nyíltan, részben kirakatban áruk voltak felhalmozva.

Már az elsőemelt teljes lángtenger volt, midőn megérkezett az első tüztöltő csapat. A közönség, mely már nagy tömegben állta körül az égő házat, zűrzavaros kiáltásokkal fogadta a tüzlőkat. Később, mintegy háromnegyed óra után érkezett meg a közeli tüzlőlakatanyából a gőzfecskendő és a honvéd-utcai őrtanyáról a nagy toló-létra.

A tűz, mely óriási vehemenciával égott, már az elsőemelti áruház pianódján keresztülcsapva, a másodemeleti lakásokat kezdte ki, úgy, hogy a ház teljes elpusztulása biztosnak látszott, amelyen nem segíthetett már az áruház portálját érintő vizsgálat sem.

Közben azonban ártóztató jeleneteknek voltunk szemtanúi. A ház lakói az a'ról felfelé törő nagy melegség és füst folytán feljebb, egész a negyedik emeleti lakásokba hatoltak, honnan aztán *szivelfacsorán könyörögtek. Asszonyok, férfiak és gyermekek hajukat tépve sirtak a negyedik emelet ablakaiban, ami a közönségre borzasztó hatással volt. Egyszerre valaki elkialtotta magát:*

— Be az ablakot! Le a redőnyt! Jön már segítség!

A közönség zúgva ismételte:

— Be az ablakot! Jön már segítség!

De bizony segítség még mindig nem volt, mert a tüzlőkatnál nem volt sem ugró-ponyvájuk, sem hosszú létrájuk.

Pokolian gyötrelmes perceket kellett a szegény embereknek kiállniok, míg a második tüzlőcsapat meghozta az ugróponyvákat.

A közönség diadallal vitte, cepeelte az ugróponyvákat a rettenetű hősgében, de épp akkor megjelentek a lovasrendőrök, kik a közönséget a mentés munkálatai mellől elkergették. Persze, míg elegendő számú tüzlőt összegyűjt, hogy a nehéz ponyvákat a ház közelébe oipalje, ismét néhány perc tel el. Most meg nem tudtak jelt adni a fentlevő lakóknak, kiket a tömeg fiútszóval és kalapintással figyelmeztetett a batorított a legráts. Végre megértették a Kerepesi-úti sarokablakban az intéseket és elsőnek egy gyermek esett a ponyvába. Valószínűleg a kétségbeesett szülő dobta a ponyvába.

Éljenzés a bátrabbak részéről, ártóztató kétségbeesés a közönség közt jelenlő nők sorában. A mentés megindult. Ezután egy ingre vetkőzött nő ugrott a ponyvába. Majd két férfi egymásután ugrott le, de sajnos nem a ponyvába hanem más ablakból a kövezetre s szörnyet haltak. Most egy férfi ugrott újra a sarokablakból a ponyvába, de az égő első emeleti portálon megakadt s az utána ugró férfi, gyermekével a karján egy lökte félre, hogy mindkettő a ponyván tul esvén a kövezeten lelték halálukat.

Még néhány férfi és nő ugrott a közönség biztatására részben a ponyvába, részben olyan ablakból, ahol ponyva sem volt, a kövezetre, az égő zsaratnok közé. Ezek már szintén úgy dőttek ki az ablakból

mivel valószínűleg a füsttől és melegségtől elkábultva ösztönyszerűleg keresték a menekülést.

Mikor már az egész ház lángtengerben állott, még mindig látszott a Klauzál-utcai első ablakban egy nő, akinek megmentésére — hiába ordított a közönség — senkinek vállalkozott.

Egy lakótól tudom, hogy az udvari lakók nagy része odaveszett.

Egy alkalmazott elbeszélése.

Heckel Rezső, az áruház azon alkalmazottja, aki utoljára hagyta el az elpusztult áruházat, a következőképp beszéli el a tűzvész keletkezését:

— A szép nyári estén nagyon sokan álltak ma a gazdag kirakatok előtt. Bent az üzletben is nagyon sok vevő volt, különösen sok vidéki, akik az esti vonatokkal készültek haza. Hét óra öt perc volt, amikor hirtelen kigyúlt a kerepesi-úti kapu mellett levő kirakat, ahol órák, konyhadények és mindenféle díszmű-áruk voltak együtt. A másik pillanatban meggyulladt mindenütt a falakon végigfutó összes vezeték, azoktól csakhamar az egész berendezés: az állványok, padok és polcok. Vakító fény áradt szét az összes helyiségekben; földszinten, az emeleten, a pincében és az üvegudvarban lezű iródban, ahol mint rendszeren most is jelen volt *Goldberger S. G.*, az egyik főnök nevével együtt. A másik főnök, *Goldberger J. H.* két hét óta Siófokon nyaral, ahonnan vasárnapra vártak vissza.

Rémes gyorsasággal terjedt tova a tűz, de még akkor is helytáll mindenki, csak a vevők távoztak. Az iródból előrohant *Goldberger* és telefonozott a tüzlőtősnáknak. Borzalmas percek multak el, az elharapódzó lángnyelvek belekaptak már az áruházba is, de a tüzlőtősnáknak még semmi nyoma nem mutatkozott. Az üzlet 143 alkalmazottja közül 46 nő, akik mind rémes sikoltásban törtek ki. A legkétségbeesettebb volt a főnök, ki halálsápadtan, kezeit tördelve rohant föl és alá és két társam közrefogta, attól félve, hogy a szerencsétlen ember megkért tette magában.

Hősiesen viselkedett maga *Goldbergerné*. Ez az asszony, amikor látta a katasztrófát, elkialtotta magát:

— Szaladjon és meneküljön mindenki! Hol a férjem? Hol a férjem?

Az alkalmazottak nagy része kimenekült az utcára, *Goldbergerné* pedig *Schwarzenberg* Izidor nevű társammal kivették a csaknem elalélt férjét, s *Goldbergerek* kocsin eltávoztak. *Schwarzenberg* Izidor aztán szintén kint maradt az utcán és magam voltam már csak bent az égő üzletben. Most is csodálkozom, hogy volt annyi lélekjelenlétem, hogy eszembe jutott a pincében levő 28 alkalmazott sorsa. A lifthez rohantam és ott lekalitoltam:

— Fiúk! Uraim! Jöjjenek fel!

Hallottam fulladt hangokat:

— Merre? Merre?

De már nem válaszoltam, hanem rohantam magam is halálrémületen, szinte elkábított már a roppant hőség és füst. Féltájtalan támolyogtam ki az üzletből, amely elé akkor ért, negyedórával a tűz kitörése után a Stáhiy-utcai tüzlőtőség.

Hogy hányan veszték-e el közülünk, azt most nem tudom. Ugy hiszük-e, a 16 dszinten és az emeleten elfoglalt alkalmazottak mind megmenekültek, de féünk, hogy a pincében levő huszoneköt segéd közül többen odavesztek. Mindmostanig (éjjel 1/2 óra) természetesen bizonyosat nem tudhatunk, mert menekülés után mindenki hazasiétt családjához, azért hívtuk holnapra össze társainkat, hogy megtudjuk, nincs-e a katasztrófának a mi sorainkból is áldozata.

A tüzlőtő-főparancsnok büne.

A rettenetes éjszaka gyötrelmes izgalmainak egy borzasztó főlháborodás ad tápot. Akik a közvetlen közelségből látták a katasztrófát, szörnyű indulattal beszélnék a tüzlőtőség magatartásáról. A vád nem az önfeláldozó bátorságban kétségbeesett tüzlőtő-legénységét illeti, hanem a székesfővárosi tüzlőtőség vezetőségének bünsz mulasztását. A rémes katasztrófa halottai a késedelmeskedő mentés áldozatai. A tüzlőtőség ellen kemény vádakat kell emelnünk.

Frázis nélkül, a pusztá tényeket soroljuk föl. A tűz első hírére a tüzlőtő-főparancsnokság világosan láthatta, hogy itt abnormis eset áll szemben. Nem holmi sablonos tetőtűzzel, amelyen a lakók a lépcsőn kényelmesen lemenekülhetnek; hanem tűzzel, amely alulról terjed fölfelé s pillanat alatt lángtengerré változtatta a földszintet és az első emeletet. Ha tehát helyen van az esze és a tisztessége a tüzlőtőparancsnokságnak, mindjárt az első kivonuláskor magával viszi a nagy mászó-létrákat és az ugró-ponyvákat. Mert hiszen a magasabb emeleten levő emberek más

módon nem menekülhettek a tűzhalál elől, mint lemászással vagy leugrással.

S e helyett mi történt? A lakosok a segélyt várva, felrohantak a negyedik emeletre s kínos percekben, negyedórákon át lesték a menekvés eszközeit: a létrákat és ponyvákat. A talpukat már nyaldosta a láng, a fejük felett már pattogott a zsaratnok, körülöttük a levegő már tele volt fojtó hővel és füsttel, — és sehol létra, sehol ponyva.

Az utcán álló tizezrek a szánalomtól és a dühtől bömbölve kiabáltak, hogy hol a létra, hol a ponyva, fent az ablakokban a halálnak szánt áldozatok kétségbeesett vergődése még fokozta a közönség szörnyű izgalmat. Közben a magasból lezuhalt zsaratnok világos lángrével vette körül a házat övedző járdát. És se létra, se ponyva nem volt még sehol.

Valahára nagynehezen, jó félóra mulva került elő cammogva a létra is, a ponyva is. Már késő volt. A létrát a lángtengerbe felnyújtani többé nem lehetett. A ponyvák pedig nem juthattak közel a házhoz a földön szikrázó zsaratnok miatt, kiterítették ugyan a ponyvát, a tűzhalál torkából kezdtek is leugrani az emberek, de legtöbbje a kövezetre hullott s ott loccsant szét az agyvelejk.

Ezért a sokszoros gyilkosságért *Szerbovszky* Szaniszló főparancsnoknak felelni kell. Száz lépésnyire a tüztől, a közeli Vas-utcaiban van a legközelebb eső tüzlőtőlakatany. Volt-e benne ugró-ponyva: igen, vagy nem? Ha volt, miért került csak félóra mulva elő? Ha nem volt, miféle felszerelés az, mely négyemeletes házak tömegének közepette nem látja el magát ezzel a mentőszerszámmal?

Fegyelmi vizsgálatot követelünk a főparancsnok ellen, gyorsat és kérlelhetlent. A főváros polgárainak életét ilyen lelketlen slendriánra rábíznák, nem lehet. *Szerbovszky* urnak lakolnia kell azért az emberkeletombáért, amelynek kiontott vére az ő lelkén szárad.

— Segítsé! A rettenetes katasztrófa átírja az érző sziveket. Borzasztó tűzhalál haltak férfiak, nők és gyermekek. Kétségbeesett jaggatás hallatszik a szomorú éjszakában, a gyermek keresi apját vagy anyját a szülő magzatát. És minde gyász mellett kenyerét veszve siránkozik tömörkedő szegény alkalmazott. Az éjszakai órákban kereskedői testületekben már akció indult, hogy valamiféle gondoskodás történjen a Párisi Áruház alkalmazottairól és családjaikról mindaddig amíg kenyérhez nem jutnak. A mozgalom keletkezése során mindjárt jelentkeztek a New-York-kávész tulajdonosai, *Hársányi Testvérek* s bejelentették, hogy egy alkalmazottat csa ádjával együtt három hónapra át élemezéssel és lakással élik. A segítség nemes akciójának hihetőleg sok híve lesz a főváros közönsége sorában.

A *Kereskedelmi Alkalmazottak Egyesületének* elnöke, *Zerkovits* Emil a következő felhívást teszi közzé a leégett áruház alkalmazottaihoz:

A leégett áruház összes alkalmazottait — tekintet nélkül arra, hogy tagjai voltak-e a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületének vagy sem — tisztelettel felkértem, hogy helyetük sürgős megbeszélése céljából holnap (kedden délután 4 órakor az egyzeti elhelyiségben (Andrássy-ut 13.) megjelenni sziveskedjenek, hol az együteti eljárás céljából határozni fogunk.

FŐVÁROS

(*) Az irgalmasrend új kórháza. A magyar irgalmasrend Budán, a Margitid közelében tudvalóleg új kórházat épít amely a modern bigiena szempontjából mintaszerű lesz. Az építkezés már a végelelé közeledik, úgy hogy a megnyitás és fölavatás ünnepsége már szeptember hó elején meg fog történni. *Thuróczy* Kornél rendőnök jelenlétében. Az új kórházban 300 betegnek lesz helye. Az irgalmasrend az ország területén 18 rendházat tart fön s mindenütt elsőrendű orvosi segítséget nyújt a hozzája forduló betegeknek vallás és nemzetiségre való különbség nélkül. Ezt a segítséget pedig oly nagy mértékben veszik igénybe, hogy például a budai rendházban naponta 150—200 fogutófelet végeznek, többnyire teljesen díjtalanul.

A BUDAPESTI NAPLÓ telefonja.

Szerkesztőség 56—12
Kiadóhivatal 54—39

SZÍNHÁZ, ZENE

**** Elmaradt színházi előadás.** A Népszínházban tudvalevőleg most Krecsányi színtársulata vendégszerpel. A Párisi Aruház égése, éppen akkor kezdődött, mikor kinyitották a színház kapuit. De látván a szomszédos nagy veszedelmet, az előadást meg se tartották, a közönséget be sem bocsátották a színházba, melynek tüzoltósága a tetőzeten nagy éberséggel minden óvatossági rendszabályt alkalmazott, hogy az esetleg átszálló szikrákat ártalmatlanná tegye.

**** Városligeti Szinkör.** A városligeti szinkörben szerdán tizenötödöször kerül színre *Ujházi Ede* vendégfelléptével a *Heidelbergi diáktel.* A *Pesti nők* című operette továbbra is műsoron marad.

**** Budai Nyári Színház.** A Budai Nyári Színházban holnap kedden *Sziklay Kornél* és *Hegedűs Ferenc* vendégfelléptével *Milöcker* kiűnő operettje *A viceadmiraális* kerül színre. Szerdán *Olyán* Klotildának a zeneakadémia szép hangu növendékének felléptével *Vérinek* *Rigolotto* című operáját adják.

**** Hangverseny Alagon.** Az Alagi Nyeráloletelepek Egyesülete hangversenyyel egybekötött nagy nyári mulatságot rendez augusztus 28-án (pénteken) esti 7^{1/2} órakor a Magyar Lovaregylet nagy pavillonjában, mely a vasuti pályához közvetlen szomszédságában van. A rendezősek olyan kiváló műsori állítást össze, mely a főváros legelső rangu hangversenyei közt is számot tenne. Az estély *Hevesi József* prologusával kezdődik, melyet *Zsarnóczay Ilonka* fog előadni. A legkiválóbb hazai és külföldi zeneszerzők művei szerepelnek a műsoron. Közreműködnek: énekelőadással *Salkovics Károlyné*, *Gyula Lászlóné* urnok, *Harmat Zsuzsa*, *Lloyd Alice*, *Frics Rolly* kisasszonyok, továbbá *Szendrői Lajos ur*, az Operaház tagja, zongoraelőadóval; *Magyar Elek* né urnó és *Galacz Irma* kisasszony, míg *Zádor Jenő* ur hegedűn mutatja be művészetét. A zongorakíséretet *Szendrői Lajosné*, *Pósa Ernőné* és *Maleczky Vilmos* né urnok vállalták el. A hangversenyt tanc követi. A rendezősek gondoskodott különvonalról is, melyen a fővárosi vendégek, akik a mulatságra nagyszámúval járulnak ki, alkalmas időben visszatérhetnek. A jegyek árát 10, 4 és 2 koronában állapították meg; a különvonalra szóló jegy 1 korona. Szóval a gyors feljődésnek indult Alagi nagy művészi eseménynek lesz színleje, de készült is a mulatságra a kies mulatólepel egész környéke.

**** Népszínház.** Krecsányi Ignác budai színtársulata a Népszínházban napról-napra tokozódó érdeklődés mellett állandóan nagy közönség előtt játszza *Gorkij* rendkívül érdekes tárgyú drámáját az *Éjjeli menedékhely*. A darab a hét minden napjára van a műsorra kitűzve.

MŰVÉSZET

□ **Lukács Béla emlékszója.** Zalatnáról írják: A Lukács Béla szoborbizottság júryje e hó 19-én, Zalatnán tartotta záróülését, amelyen a pályázatra beérkezett tervezetek felett végleges bírálatot mondott. A bizottsági ülés pedig a jury egyhangú ítélete alapján a következő műveket jutalmazta: 1. Zalatna szülőitöknek, a munka kiválóval bizatolt meg: Szerzői: *Gross Aladár* szobrász és *Fritz Oszkár* mőépítő, 2. „Munka és becsület”. Szerzői: *Radnai Béla* szobrász *Papp* és *Szabolcs* mőépítők. A harmadik jutalmat *Gách István* szobrász kapta. A szoborbizottság ez uton kéri a többi pályázó művészeket, hogy szeptember hó 10-ig tervezeteik végleges elszállításáról gondoskodjanak, a nyertes művészek pedig a jutalmat átvétele végett a szoborbizottság elnökénél írásban, esetleg személyesen jelentkezzenek.

□ **Margittay-kiállítás.** Margittay Tihámér műveinek kollektív kiállítása a Nemzeti Szalonban jövő hó 12-én nyílik meg. A művész, aki több éven át távol volt a fővárostól, ez idő alatt egy óriási méretű képen dolgozott, amely ugy tárgyaival, mint művészi értékével is nagy feltűnést fog kelteni. E nagy alkotáson kívül a művész többi művei is kiállításra kerülnek. A Nemzeti Szalon igazgatósága ez uton is felkéri mind azokat, akiknek birtokában Margittay-képek vannak, hogy műveiket a kiállítás céljából a Szalonnak átengedjék.

□ **Nagy Lajos snobra.** A városligeti ezredéves emlékmű felkőralaku oszloposarnokába tervezett királyszobrok egyike, a *Koós György* által mintázott *Nagy Lajos* már elkészült. A képzőművészeti tanács a jövő héten fogja megzemlélni.

□ **Meddő pályázat.** Leányrövházat szándékozik építeni Czikotán a Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete. Az e célra hirdetett tervpályázat azonban meddő maradt, amennyiben a beérkezett öt pályaterv közül a kiküldött bizottság egyet sem talált megfelelőnek. A bizottság jelentésében azt mondják, hogy nincsen abban a helyzetben, hogy a tervek egyikét az egyetlen a jutalommal, a végrehajtásra való ajánlatát tüntesse ki, mert számos nagy hiányai-kon kívül minden tervező az előírányati összeget messze túlhaladta és így a tervek végrehajtása lehetetlen. A bizottság azért javasolja, hogy a három legkiválóbb és pedig a *Rajcsolt irányítói M. körben* és *Szerény eszleőkkel* jellegű terveknek szerzőit újabb megszerített program alapján vizslatert benyújtására hívják fel s hogy legjobb mű szerzője bízzák meg a

kivittelé mir a másik két terv készítője egyenként 200 korona jutalomban részesítenessék.

SPORT

**** Budapesti lövészények.** A nagyobb felén túl vagyunk a meetingnek. Még öt nap tele remény-nyel és elmúlt a nyári sportszenzáció is. A hetedik napon apróbb futások kerülnek döntésre s csak a 6000 koronás *Budai dij*, s a II. osztályu eladó-verseny tarthat számot érdeklődésre. Az előbbiben *Barbarossa II.* ismételheli meg minapi győzelmét, az utóbbiban pedig *Sommerfrische* és *Aldozat* a legjobbak. Jelöltjeink:

- I. *Perlass—Sphinx.*
- II. *Bogár—France.*
- III. *Barbarossa II.—Orion.*
- IV. *Festekh istálló—Parányi.*
- V. *Sommerfrische—Aldozat.*
- VI. *Gomb—Bigó.*
- VII. *Grey Child—Hastrmann.*

Nyíltér.

Üzlebarátainknak, jóakaróinknak és ismerőseinknek szives tudomására adjuk, hogy **Budapestben, VII., Erzsébet-körút 56. sz. alát bank- és váltóházat** (osztályorsz-jegy főiárusító hely) nyitottunk.

Schön és Breitner.

(Az e rovat alatt közöltetelnek szem tartalmáért, szem alakjéért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **A felségfolyamodvány-gyáros.** Az utóbbi időkben halomszámra érkeztek a kabinetirodába a felségfolyamodások. És e dologban az volt a különös, hogy valamennyi folyamodvány egyazon kéz írása volt. A kabinetiroda értesítette a dologról a gődöllői szolgabírhivatalt, amely az ismeretlen tettes ellen megte- tette a följelentést zugrászat miatt. Csakhamar kaphat- ta a rendőrség, hogy ez az ismeretlen tettes simaházi *Babics* Sándor, aki nemcsak felségfolyamodásokat, ha- nem utlevélkérvényeket is szerkeszt, és pedig jó pénzért. A budapesti kir. büntetőjárásbírósgául *Farkas Gyula* járásbíró ma délelőtt vonta felelősségre *Babics* Sándort.

— Volt már büntetve?
— Nem voltam.
— Az iratok között van egy ítélet, amely szent- rint ön kétévi fegyházra ült sikkasztás miatt.
— Az tévedés.
— Hogyan? Tehát tévedésből ült két esz- tendeig?
— Nem. Ügylátszik a személyben van tévedés, mert én nem ültem.
— De hiszen az adatok mind egytől-egyig össze- vágnak!
— Talán van még egy simaházi *Babics* Sándor.
— ... aki 54 éves, Szegszárdon született, Ér- mibályaltván jegyző volt...
— Csodálatos! — hűledeznek a vád'ott.
— No, majd a rendőrségtől bekérjük a személyi adatokat, — vizsgálta a bíró.
— Méltóasságok!
— Mi a foglalkozása?
— Ingatlanforgalmi irodám van.
— Hát akkor mért foglalkozik felségfolyamod- ványok szerkesztésével, meg utlevelek kisírgetésével.
— Ez kérem a vállalatomnak egyik alosztálya.
— Aztán még van itt maga ellen más följelentés is egyéb dolgokban.
— Lehetséges.

Az ügyési megbízott, tekintettel arra, hogy a vádolt előéletét illetőleg a vádolt és a rendőrség kö- zött némi nézeteltérés forog fenn, indványozta a tár- gyalás elnapolását s időközleg a személyi adatok beszerzését. A járásbíró ezt ol is rendelte s a leg- közelebbi tárgyalásra a zugrászat miatt emelt vádat a többi följelentéssel együttesen fogják tárgyalni.

§§ **Ujhelyi Lipót gyilkosa.** Aradról táviratoz- zák: *Ujhelyi Lipót* gyilkosát, Marik Jánost a vizsgáló- bírósga ma előzetes letartóztatásba helyezte. Marik felebbezással élt és saját költségén való élelmezésért folyamodott.

§§ **Az elmaradt szalutálás.** *Hüssener* kadét ese- téből, aki egy katonát leszurtt mert nem szalutált neki rendesen, megtanultatták Németországban a katonák, hogy mely baj ba a katoná nem közsön. Legutóbb, mint *Berlinből* jelentik, a Potsdamban állomá- sorzó 4. számú gárdatüzérezed egy tartalékos ka- tonáját szigoruan megbüntették mert nem közsönt az előirt módon. Az illető katonát, aki postagyakornok négy hónapi várfogságra ítélte a katonai bírósg. Az ítélet azonban nem hagytták jóvá s újabb tárgya- lason a büntést öt hónapi várfogságra emelték föl.

§§ **Hetvenötösörös okmányhamisító.** A szegedi adóhivatal volt fogalmazója, *Papp Károly* jómódu em- ber hírében állott s ezért nem tűnt fel, hogy tavaly esténként az ottani vendégülökben és kávéházakban pezsgő és cigány mellett mulatott. Történt azonban, hogy az emült novemberben váratlanul rovincsolták az adóhivatalt s ekkor kilttük, hogy honnan vesszi *Papp* a mulatozásokhoz szükséges pénzt. Az adóívek ugyanis 75 esetben hamisítva voltak s ily módon a városnak mintegy 3000 korona kára volt, mely össze- get *Papp* az adópénztára beszoállításai elmulasztotta. Midőn *Papp* megtudta, hogy sikkasztásaira rájöttek, hazament és lakásán fejbőlötte magát. A golyó azon- ban nem tett nagyobb kárt rajta, mert már egy hónap mulva a szegedi ügyészség börtönében ült. Az ottani törvényszék 75-szörös közokirathamisításért és sik- kasztásért öt évi fegyházra és 8 évi hivatalvesztésre ítélte a vádolt fogalmazót. A tábla négy évre szállí- totta le a tegyházbüntetést, mely ítélethez a királyi Kuria ma a semmisségi panaszok elutasításával, hozzá- járult.

TÁVIRATOK

Bécs, augusztus 24. *Szögyény-Marich* László ber- lini osztrák-magyar nagykövét, aki szabadságát Ferenc József király születésnapja miatt félbeszakította, ma reggel ismét ideérkezett.

Zágráb, augusztus 24. Mint a tiszta jogpárt köz- lönye jelenti, dr. *Brestyenzski* lemondott a horvát jog- párt elnöki állásáról, *Brestyenzski* ezt az elhatározását a pártban uralkodó egyenlenséggel és fejelemhiánnyal okolja meg.

London, augusztus 24. *Kingstownban* (Irland) szombatn este német és angol matrózok között véres összetűzés volt. A *Stoch* nevű iskolahajó, amelyhez a német matrózok tartoztak, elindult *Bilbaoba*, holott még egy hetet kellett volna *Kingstownban* maradnia.

Gastein-fürdő, augusztus 24. Lord *Rosebery* kurájának bejelezése után ma délután Bécsbe utazott.

Hoyos gróf temetése.

Bécs, augusztus 24. Gróf *Hoyos*, az urakháza elnökét ma temették a Neunkirchen melletti Dunkel- steinban az arisztokrácia, az udvari és állami méltó- ságok és a parlament körök nagy részvétele mellett. Ő felsége képviselőtében jelen volt gróf *Abensberg- Traun* főkamrás, továbbá *Koerber* és *Wittek* minisz- terek az urakháza és a képviselőház elnökei sfb.

Klofac szereplése.

Berwitz, augusztus 24. Ma itt a cseh nemzeti munkások kongresszust tartottak. *Klofac* vádolta a politikai helyzetet és hevesen megtámadta az ifju cseh képviselőket. Amikor a szónok élesen támadta a kormányt a jelenvolt rendőrtisztviselő felozta a a gyűlést. Erre nagy zavargás támadt és a rendőrtiszt- viselőt botokkal ütlegeték és sörrel leöntötték.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, augusztus 24. (*A Budapesti Napló* telefon- jeletése.) Eladatot: *Fuza* tiszavideki régi 8.20—8.50, uj 8.5—8.35, marosi 8.05—8.25, báuanti 7.60—8.—, ót felvidéki 7.45—7.55 K., déli vasutmenti 7.60—7.90, márfeldi 7.40—7.70. *Rozs*: tót felvidéki 6.50—6.65, pesimgeyi 6.50—6.75 déli vasutmenti 6.45—6.60, osztrák 6.55—6.65. *Arpa*: morvaországi 7.15—9.—, márfeldi 6.65—7.35. *Tengeri* 6.55—6.75. *Zab*: magyar 6.10—6.50, válogatott 6.75, uj 6.—6.15 K.

New-York, augusztus 24. (*Terménytőzsde.*) (*Zárlat.*) *Gyapot*: New-Yorkon nyelben 12.75 12.75, augusztusra 12.25 12.21, Novemberre 10.10 (9.85), New-Orleans- ban nyelben 12.75 (12.75), — *Petroicum*: Stand white New-Yorkban 8.55 (8.55), Stand white Philadelphában 8.50 (8.50), Refined in Cases 10.50 (10.50), Credit Balances at Oil City 1.56 (1.56), — *Zsv*: Western steam 8.25 (8.25), *Rohe* és *Brothers* 8.40 (8.—), — *Tengeri* irányzata állandó. — Aug.-ra —.— (—.—) — Szept.-re 57.7/8 (58.7/8), — Dec-re 57.7/8 (58.7/8), — *Buza* irányzata állandó. *Piros* ősi nyelben 87.7/8 (86.7/8), — Aug.-ra —.— (—.—), — Szept.-re 86.7/8 (85.7/8) — Dec-re 86.7/8 (86.7/8), — *Máj*-ra 88.7/8 (88.7/8), — *Gabona* szállítási díja *Liverpoolba* 1.7/8 (1.7/8), — *Kécs*: fair 110 7. sz. 5.7/8 (5.7/8), — Aug.-ra 3.70 (3.70), Nov.-re 3.95 (3.95), — *Laszt*: Spring Wheat cleas 3.75 (3.75), *Cukor*: 8.7/8 (—.——8.7/8), *On*: 25.90—29.— (28.37—28.62), *Bés*: 13.75—14.— (13.62—13.75). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, augusztus 24. (*Terménytőzsde.*) (*Zárlat.*) *Buza* irányzata állandó. Augusztusra —.— (—.—), — Szept.-re 83.7/8 (79.7/8), — *Tengeri* irányzata állandó. — Aug.-ra 51.— (51.7/8), — *Zsv*: Szept.-re 8.22 (8.25), Dec.-re 7.67 (7.65), — *Szalonna* short clear 8.61 (8.61), — *Serlisius*: Szept.-re 12.87 (12.87), — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Szerkesztés szám 1903. augusztus 23. napján volt készlet 41.685 darab. — 1903. augusztus 23. napján lebejtott 795 darab. — 1903. augusztus 23. napján elszállított 330 darab, 1903. augusztus hó 24. napjára merad: készletben 42.150 darab.

Kivonat a hivatalos lapból

— Augusztus 24. —

Künevés. Az igazságügyminiszter Szterszky Antal fogarasi járásbírói segédlelkönyvet vezetett a sárkányi járásbíróhoz telekkönyvvezető, Schmidt Károly zsidói járásbírói telekkönyvi átalakító díjokat a berettyó-újfalui és Nyemesik Gyula sátoralja-újfalui járásbírói díjokat a szerencsi járásbíróhoz Zerkóka nevezte ki. — A vallás- és közoktatásügyi miniszter Erdelhelyi Ferenc vármegyei árva- és árvaközlő inokot tankerületi főigazgatósi tollnokká nevezte ki és szolgálatra a miniszteri számvétséghez rendelte.

Kürendelés. Az igazságügyminiszter a nyiregyházi törvényszék területére vizsgálóbírói állandó helyettesül Borbély Sándor törvényszéki bírót rendelte ki.

Pályázat. A székesfehérvári adófelügyelőségnek gyakoronoki, a félegyházi járásbírósnak végrehajtott állásra két hét alatt; a borsodmegyei Egeriarmoson III. osztályú postames-

teri állásra szeptember hó 11-ig, a titeli Tisza-Duna-töltes fennmarlasi és Belvizszabályozó társulatnál szakaszmérnöki állásra szeptember hó 12-ig lehet a folyamódásokat benyújtani.

Napirend.

Napló: Kedd, augusztus 25. — Római-katolikus: Lajos király. — Protestáns: Lajos. — Görög-orosz: (augusztus 12.) Anicét. — Zsidó: Elul 2. — Nap kel: 4 óra 54 perccor. — Nyugszik: 6 óra 37 perccor. — Hold kel: 8 óra 2 perccor reggel. — Nyugszik: 7 óra 53 perccor este.

A művészetek nem jogának.
A képviselőház házgyűlése legad délelőtti 11 órától 12-ig. Nemzeti Múzeum. Régisígtár. Nyitva van d. e. 9 órától délután 1 óráig.

Technológiai iparmúzeum nyitva délelőtti 9-11-ig. **Iparművészeti múzeum** az Üllői-uton. Nyitva 9 órától délután 1 óráig.

Mezőgazdasági múzeum (Kerepesi-ut 72.) d. e. 9-10 óráig.

A földtani intézet múzeuma (Stefánia-ut 14.) nyitva 10 órától 1-ig. Belépődíj 1 korona.

Nyitvaszó könyvtárak zárva vannak.

Mentőegyesület helyiségei a Markó- és Súlyom-utca sarkán, reggel 8 órától este 8-ig.

Egyleti fiúszék az Üllői-uton délelőtti 7 órától 12 óráig és d. u. 3 órától 8 óráig.

A fővárosi könyvtár (Károly-körút 28.) mindennap nyitva van, köznapokon délelőtti 9-1-ig, vasár- és ünnepnapokon 9-12-ig. **Aginciumi ásatások és múzeum.** Megtekinthetők egész nap III. ker. Ó-Buda, Külső-Szent-Endrei-ut. Helyi érdekű vasút a Pálffy-térről.

Allatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. igazgatóság, kereskedelmi szakosztály, tudakozó-osztálya és keleti mintatára V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtti 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. Hazai termékek alanció kiállítása és kereskedelemtörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetőség áruállítását is eszi özől) a városi ipar-csarnokban (vasár és ünnepnapokon is) nyitva délelőtti 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. A külföldi kirendeltségek közötti üzletvezetése (Magyar kereskedelmi részvételtség) V. Váci-körút 32. szám alatt.

Kataphorese

Uj gyógmód!

Főfőmulthatatlan gyógyhatású **IDEG-, NEMI-,**

bőr-, vérbetegségek, bujakóros (siphilis) betegségek, önfertőzés utó-bajjal és fértul gyengességi állapotok, impotentia gyökeros gyógyítására. **Tapasztalt radkális és gyors eredményt** folytán honorárium teljes **gyógyisiker** után fizethető. Elsőrendű intézet miniaszerű gyogytermeivel.

BUDAPEST,
Teréz-körút 44., I. em.

Dr. Mitzger Tivadar

személyes vezetése alatt nyitva egész nap. Levelekre díjtalanul válasz.

Jótállás mellett olesón

BUTOROK

divatos **hálószobák** 90 forint és feljebb
teljes matt faragott ebédők 75 " " "
divatos szalón garnitúrák 50 " " "

szekrények, ágyak, divánok, székek, asztalok, író-asztalok és minden fajta egyes **butor** darabok igen olesón. Modern berendezések igen nagy választékban.

Nagy Imre

lakberendezési vállalkozó, **butor raktára**
Váci-körút 9. szám I. emelet.
Szercesen-utca sarok.

Eső-köpeny

valdái hamburgi gyártmány megkötésen vízmentes, divatos szín- és szabásban **14 főtől 24 frt-ig.**

KOCH Testvérek
fő- és gyermekruhák minden alkalomra
Bpest, Károly-körút 26

Nékiülözhetlen háztartási cikk

a „Viktoria“ főzélék- és gyümölcsalyu, mely egymaga pótolja a ták-repa-, köpözta- és uorkagyalut és eddig nem látott szép formákba aprít kőritést és befűtt. — Ara a pénz előzetes beklűdés mellett bérmentve 30 és 50 kr., vagy utánvételt 25 és 40 kr.

„Viktoria“ gyálya Budapest, Nagyköröna-u. II. Vízszinteladók keresztetnek.

MAGYAR

orvosi műszertár

Budapest, VII. Kerepesi-ut 32., a Rókus-kórházzal szemben.

Universális pártalanok a maguk nemében, biztos felvés, nem okoz nyomást, gummi-töltés, kis pelottával a legnagyobb sérv is elzárható. — Tessék prospekt kéri.

Műfűzők, haskötők, egyenesítők, tám- gépek, gummi-harisnyák, jótállás mellett legpontosabban és legoiesőbb készül- nek.

Műkezek!

Gummi és hathólyag-különlegességek, valódi francia gyártmány, 2—12 kor-ig tucattja, rövid Capotok 4-től 10 kor-ig tucattja, női övszer, pess. oclus, orvosi rendeltre, 3—5 kor. darabja. Diana-öv havibaj-kötélek, 3—7 kor. drbja.

20 kor. megrendelésnél 20% engedmény.

Betegtoló-székék

és az összes betegápolási cikkek nagy választékban kaphatók. Nagy képes árjegyzékek diszcreten, ingyen és bérmentve.

A vörös keresztet ügyelünk.

Általános érdekű művek.

Pesti művelt társalgó.

A társadalmi érintkezés szabályai, illemszabályok, társasjátékok, komoly és szerelmi költemények, felkőszöntők, emlékrversek és egyéb szórakoztató tartalommal. Ara köve 2 korona 50 fillér.

Virágyelv.

Minden virág jelentősége keleti forrásokból. Ara köve 60 fillér.

Pohárköszöntők.

Irta Mélyacsai. Pohárköszöntők minden alkalomra. Ara füve 1 kor. 20 fill., köve 1 kor. 60 fill.

Legteljesebb köszöntő könyv.

Báosi József-től. Gyermekok részére. Születés-napi, névnapj és újvi köszöntőkre. Magyar-, német és francia nyelven. Ara csinos kötésben 1 korona 60 fillér.

A felülmulthatatlan ezermester bűvészkamrája. Ara 60 fillér.

Czigányjósno.

A kártyahuzás és az egyre terjedő kártyavetési játékok könyve. Ara 1 korona.

Megjelentek és kaphatók:

Lampel R. (Wodianer F. és Fiai)
os. és kir. udvari könyvkereskedésében
Budapest, VI. ker., Andrásy-ut 21. szám.

Férfi és Női Nemi Betegségeket

ugyszintén **Vér-, bőr- és idegbajokat, bujakórt (syphilis),** valamint **férfigyengességet** (impotentia) **rendelő intézetében**

gyógyít biztos sikerrel a legrovidebb idő alatt, foglalkozási zavar nélkül, 26 év óta szerzett orvosi tapasztalatok alapján. **Ala kiváló gyógyszerelő által összesen elemelt szakorvos**

Dr. KAJDACS

v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos

Budapest, IV., Kigyó-utca 5. sz

Klotild-palota (I. emelet).
Rendel 9-4-ig, este 7-8-ig.
Levelekre díjmentesen válaszol, gyógyszeréről gondoskodik.

E napokban hagyta el a sajtót: **„Bizalmas Barát”**

elmű könyvecské, mely mindennemű férfi- és női nemi bajokban kelles útmutatással szolgál. Kapható a szerzőnél (Dr. Kajdacsy József). Ara csak 1 kor. Vidéki megrendelők 30 fillérrel drágábbik

Ezen specialista legjobban ajánlható szerfelett gazdag tapasztalati alapján, melyeket a kórház húgyzervi és bujakóros osztályán való működése alatt számos éven át szerzett.

Dr. FABINYI

specialista nemi bajokban emeritált kórházi orvos

gyökeresen és rövid idő alatt gyógyít a rendszer foglalkozás megzavarása nélkül mindennemű **titkos betegséget**

(húgycsőfolyást, sebeket, syphilit és önfertő-zésből támadt idegbajokat).

Meglepp az eredmény **FÉRTULGYEN-GESEGNEL (IMPOTENCIA)** még öre- gebb egyéneknek is.

Biztos siker folytán honorárium utólag is fizethető.

Levelekre díjtalanul válasz; kívánata gyógszertok Rendelés délelőtti 9-3-ig, este 6-8-ig.

Budapesten, Erzsébet-körút 12. sz.

Félemed: bejárat a lépcsőnél. Külön váróterem

Tuhalmozott raktár

miatt az összes férfi, női és gyermek nyári cipők, kincip-sandál-, ház-, tennis-, torna- és sárcepiék, **melyen leszállított árban adtnak el.** Ne mulassza el senki e kedvező alkalmat, mert ily olesón nem juthat többé jó és tartós lábbelhez.

Férfi cipő:

Szárva fűzés v. engos 3.20, amerikai b. garibórból 4.-
Zerge v. borjábőr fűzés v. engos 3.-, betetés 2.20, fűzés 3.50
Borjábőr angol bakancs 2.50, sárka bagaribórból 4.20
Amerikai box fűzés v. engos 4.-, gombos 4.50, felcipő 3.50
Szalonlakk fűzés v. engos 4.20, gombos 4.50, felcipő 3.50
Francia seró fűzés v. engos 3.20, legaribórból 3.30, gombos 4.-
Legujabb Derby-bakancs, amerikai box- v. lakkbőrrel 4.20
Szarvasbőr 4.50, keztlyü v. kutyabőrrel, fájós lábra 4.50

Női cipő:

Legujabb szürke szarvasbőr, fűzés 3.50, gombos 4.-
Zerge v. borjábőr fűzés v. engos 3.-, gombos 3.40
Amerikai box fűzés v. engos 3.50, gombos 4.-
Szalonlakk fűzés v. engos 3.60, gombos 3.50
Francia seró fűzés v. engos 4.20, gombos 4.50
Sárka fűzés v. engos 3.20, legaribórból 3.30, gombos 4.-
Sárka v. fekete fűzés v. gombos felcipő 2.40, szürke 2.40
Zerge v. lakk kivágott 1.50, keresztcsatos 2.-, sárka 2.20
Gyermekcipő, szürke, lakkal 30 25, 1.40, 35-25 1.60, 35-31 1.90

Vidéki rendelések pontosan utánvételt eszközölök.
Nem megfelelő kiserélek. 10 forinton felül bérmentve.
Legujabb árjegyzék ingyen.

Dóczy M.

BUDAPEST,

Kerepesi-ut 10.

Állami felügyelet alatt! Állami felügyelet alatt!

Gerő Ferenc katonai előkészítő-iskolája az egyéves önkéntességi képesítő vizsgára

VI. Nagy János-utca 3. szám.

Ezen több év óta fennálló és szép sikerrel működő iskola előkészíti 6 és 10 hónapra terjedő tanfolyamon az önkéntességi vizsgára kiváló középiskolai tanárok közreműködésével olyan ifjakat, kik az önkéntességre jogosító érettségi bizonyítványt nem bírnak. Resztletes ismeretű kívánatra kűldetik.

Az új tanfolyam szeptember 1-én kezdődik.
Beiratás naponként délután 4-7 óráig.

VIDÉKIEK RÉSZERE INTERNÁTUS.

